

Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020

B.3 Strategická část: Vize, problémy, cíle a opatření

Pořizovatel: Jihomoravský kraj

Konzultant: SPF Group, v.o.s.

leden 2012

Obsah

Obsah	2
1 Úvod.....	3
2 Vize a poslání.....	6
2.1 <i>Poslání kraje</i>	6
2.2 <i>Strategická vize</i>	6
3 Rozvojové problémy kraje	9
3.1 <i>Ekonomický a inovační potenciál kraje</i>	9
3.2 <i>Sociální infrastruktura a nabídka veřejných služeb</i>	11
3.3 <i>Páteřní infrastruktura a dopravní napojení kraje</i>	15
3.4 <i>Rozvojový potenciál znevýhodněných částí kraje</i>	19
4 Globální a specifické cíle	23
5 Priority a opatření.....	25
5.1 <i>Priorita 1: Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku</i> ...	28
5.2 <i>Priorita 2: Kvalitní a odpovídající nabídka veřejných služeb</i>	32
5.3 <i>Priorita 3: Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje</i>	40
5.4 <i>Priorita 4: Dlouhodobá životaschopnost znevýhodněných částí kraje</i>	47

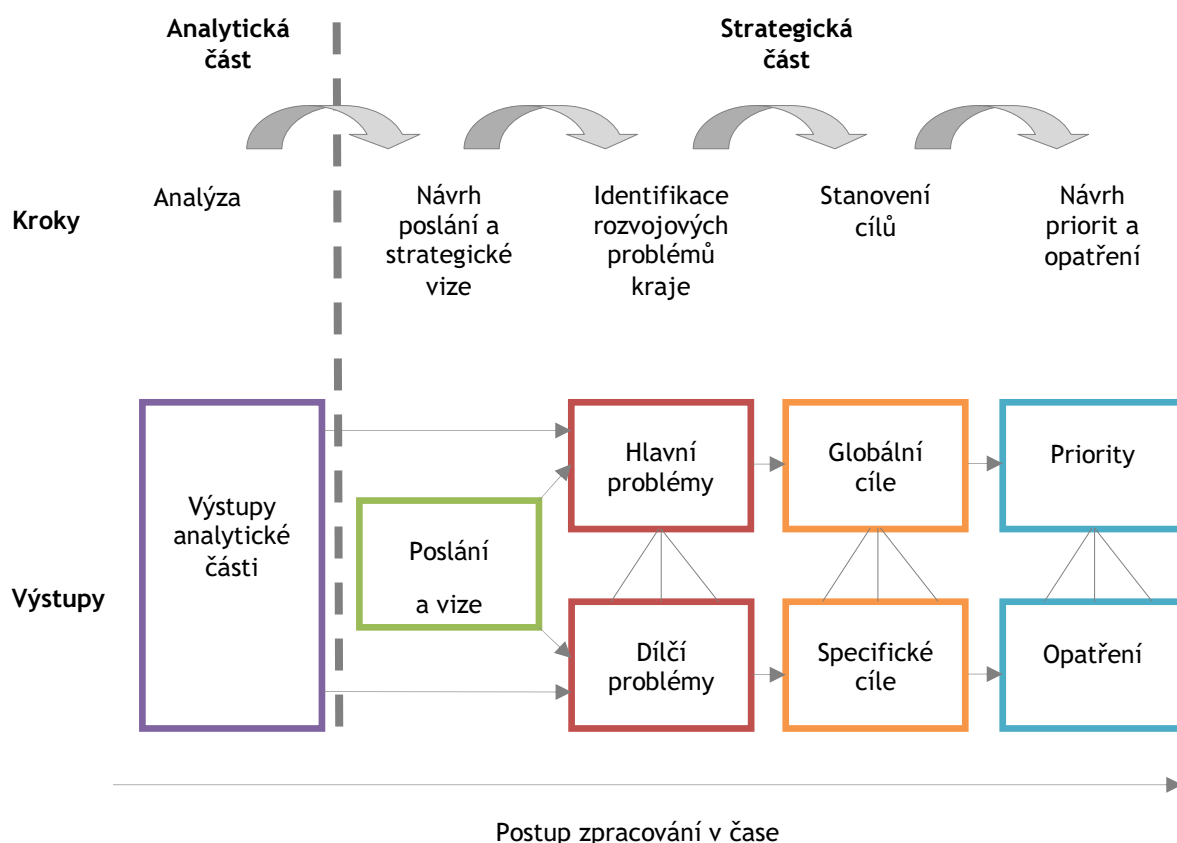
1 Úvod

Strategická část představuje klíčový výstup Aktualizace strategické vize Strategie Jihomoravského kraje 2020 z hlediska charakteru a zaměření budoucích intervencí kraje. Příznačné pro strategickou část je její hierarchické uspořádání s tím, že v průběhu zpracování se postupovalo od nejvyšší (nejobecnější) úrovně strategické vize k nejkonkrétnější úrovni opatření. Toto členění odpovídá logice používané například v operačních programech nebo některých strategiích na národní úrovni. Výstupy strategické části tak zahrnují:

- poslání kraje a strategickou vizi rozvoje kraje do roku 2020,
- identifikaci rozvojových problémů,
- stanovení cílů,
- návrh prioritních os a opatření.

Jednotlivé hierarchické úrovně problémů, cílů a priorit/opatření spolu obsahově souvisejí. Globální cíle reagují na hlavní problémy a přísluší jim úroveň prioritní osy, zatímco specifické cíle se vážou na dílčí problémy a jsou rozpracovány do opatření. Provázanost jednotlivých kroků a výstupů strategické části přibližuje následující schéma. Každý z kroků je pak podrobněji popsán v dalším textu.

Obrázek 1: Schéma strategické části

Poslání Jihomoravského kraje

Definice poslání Jihomoravského kraje je obecným vyjádřením žádoucího stavu Jihomoravského kraje jako samosprávné instituce. Formulace poslání tedy zahrnuje především přístup Kraje k řízení dalšího rozvoje na svém území, spolupráce a partnerství s jinými kraji, městy, obcemi a dalšími subjekty a fungování Jihomoravského kraje jako subjektu regionální samosprávy.

Strategická vize Jihomoravského kraje do roku 2020

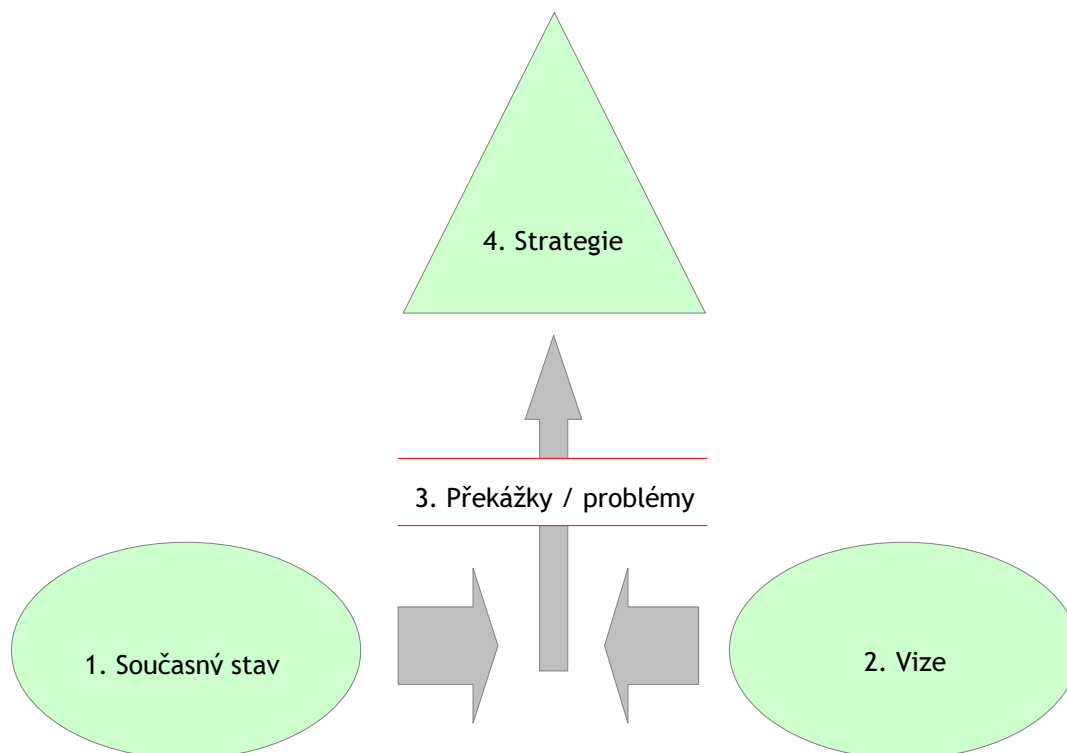
Strategická vize popisuje stav kraje, jehož by mělo být v budoucnosti dosaženo (dle zadávací dokumentace k roku 2020) a v tomto smyslu představuje zastřešující rámec celé strategické části. Zatímco poslání se tedy týká především Jihomoravského kraje jako subjektu (instituce), vize se zabývá Jihomoravským krajem jako objektem (územím).

Vize je sice obecnou formulací žádoucího budoucího stavu, ale neměla by být chápána jako nepotřebná formalita. Diskusí a správnou formulací vize je možné uvědomit si, k čemu by měl rozvoj kraje směřovat, a tedy i které aktivity mají být realizovány v první řadě. Dobře navržená vize nemá být navržena formálně (měla by být „šita na míru“ JM kraji) a má být přiměřeně ambiciózní (tedy ani „vzdušné zámky“, ani „údržba“).

Identifikace rozvojových problémů kraje

Formulace problémů rozvoje kraje představuje v procesu tvorby strategie významný mezník, neboť ukazuje, v jakých oblastech (tématech) se koncentrují problémy kraje a na co tedy při plánování jeho dalšího rozvoje zaměřit pozornost. Problém je možné definovat jako rozpor mezi žádoucím stavem (vyjádřeným zvolenou variantou rozvojové vize) a stavem současným (popsaným v analýze), jak ukazuje následující schéma. Problémem přitom nemusí být jen slabá stránka kraje nebo vnější hrozba, ale také nevyužitá silná stránka či příležitost.

Obrázek 2: Definice rozvojových problémů kraje

Pro identifikaci problémů navrhujeme je využita metoda stromu problémů pracující se dvěma hierarchickými úrovněmi „stromu“:

- hlavní problémy,
- dílčí problémy.

Jednotlivé hlavní problémy jsou při využití této metody popsány v jednotné struktuře, kdy každý z nich je vysvětlen výčtem příčin (dílčích problémů) a jejich stručnou obsahovou specifikací. Metoda tak jednotlivé dílčí problémy přiřazuje k hlavním problémům, což umožňuje nalézt mezi problémy příčinné vazby a souvislosti. Při formulaci problémů je třeba mít na paměti, že ne všechny mohou být řešeny intervencemi ze strany kraje, a strategie tudíž na všechny identifikované problémy nemůže reagovat vlastními aktivitami. Jednotlivé problémy tak nemusí mít přímou odezvu ve strategické části, resp. mohou na ně reagovat pouze nepřímé aktivity (iniciace jednání, pozice kraje apod.).

Stanovení cílů

Formulace přiměřeně ambiciózních rozvojových cílů je prvním krokem po identifikaci hlavních a dílčích problémů. Dobře zvolené a naformulované cíle umožňují následně najít adekvátní řešení v podobě definice priorit a opatření. Pro potřeby SRJMK budou navrženy cíle ve dvojstupňové hierarchii:

- globální cíle (odpovídající úrovni hlavních problémů),
- specifické cíle (odpovídající úrovni dílčích problémů).

Každý cíl bude navržen ve formě jedné věty. Globálním cílem tak může být například „zvýšení konkurenceschopnosti kraje“, specifickým cílem například „rozšíření high-tec odvětví v kraji“.

Návrh prioritních os a opatření

Splnění zvolených globálních a specifických cílů je podmíněno realizací řady aktivit. Jejich formulace bude dle míry obecnosti, resp. konkrétnosti provedena opět ve dvou úrovních:

- rozvojové priority (reagující na hlavní problémy, resp. naplňující globální cíle),
- rozvojová opatření (reagující na dílčí problémy, resp. naplňující specifické cíle).

Prioritní osy jsou zpravidla definovány jako tematické okruhy, které jsou pro další rozvoj kraje zvláště důležité. Strategický princip rozhodování předpokládá, že priority nemohou postihnout veškerou problematiku, témata a okruhy možných intervencí - je-li něco rozvojovou prioritou, pak logicky musí existovat také témata, která prioritami nejsou. Tento přístup souvisí také s žádoucí koncentrací finančních prostředků i lidských zdrojů na řešení vybraných problémů a témat oproti nežádoucí plošné distribuci finančních prostředků, která v konečném důsledku nemůže přinést žádoucí změny v žádné oblasti života v kraji. Každá prioritní osa je popsána krátkým textem, uvedením příslušného globálního cíle a výčtem opatření, která mají danou prioritu naplnit.

Ke každé z definovaných priorit bude formulováno několik opatření, která představují soubory konkrétních aktivit. Opatření jsou SRJMK zpravidla formulována jako skupiny projektů a aktivit. Popis všech opatření bude zpracován v jednotné struktuře, která bude obsahovat následující body:

- název opatření,
- cíl opatření (tj. specifický cíl),
- aktivity naplňující opatření,
- nositel(é),
- ukazatele pro monitoring plnění opatření,
- finanční zdroje,
- územní dopad,
- seznam projektových záměrů pro dané opatření.

2 Vize a poslání

2.1 Poslání kraje

Posláním Jihomoravského kraje - v nejobecnějším slova smyslu - je zlepšování životních podmínek členů krajské komunity. Obsah tohoto poslání je konkretizován do podoby vize a cílů rozvoje kraje v SRJMK. Jde tedy o posilování ekonomické konkurenceschopnosti kraje a zvyšování atraktivity života v kraji pro jeho obyvatele. Pro naplnění tohoto poslání bude kraj plně využívat přímých kompetencí, které mu byly svěřeny jako subjektu regionální samosprávy, současně však bude posilovat i dialog a spolupráci s městy, obcemi a dalšími subjekty, působícími na území kraje, a také s partnery v jiných částech ČR a v zahraničí.

2.2 Strategická vize

2.2.1 Úvod - pojetí vize

Strategická vize popisuje nejdůležitější obrysy stavu kraje, jehož by mělo být dosaženo k roku 2020, tedy cílovému roku SRJMK. Definuje tedy nejobecnější cíle rozvoje komunity kraje a v tomto smyslu představuje zastřešující rámec celé strategické části SRJMK. Určuje totiž, k čemu by měl rozvoj kraje směřovat, a tedy následně ovlivňuje návrh priorit a opatření SRJMK, které mají být realizovány v první řadě.

Po formální stránce představuje vize soubor kvalitativních výroků, které se dotýkají budoucí podoby sociálně - ekonomické struktury kraje. Jde přitom o výroky principiálně nekvantifikovatelné. Vize musí být tedy dostatečně předvídatvá, čili schopná reagovat na vážné ekonomické, sociální, kulturní a technologické procesy, které s největší pravděpodobností budou ovlivňovat postavení, atraktivitu a konkurenceschopnost kraje, včetně těch procesů, které nejsou v současnosti ještě dostatečně zřetelné. Vize současně musí být přiměřeně ambiciózní, a přitom realistická, tj. zakotvená ve stávajících lokalizovaných lidských a materiálních zdrojích kraje.

2.2.2 Východiska pro formování Vize

Vize SRJMK vychází z následujících zásad, které představují základní předpoklady pro její naplnění:

- využití vhodné kombinace vnitřních i vnějších faktorů konkurenceschopnosti, včetně podpory zvyšování absorpční kapacity kraje pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU,
- kombinace intervencí zaměřených do oblastí s vysokým růstovým potenciálem a na odstraňování neodůvodněných omezení a bariér prohlubujících vnitroregionální disparity,
- posilování koncepčního přístupu, racionality a efektivity při poskytování podpory,
- podpora aplikace komplexního přístupu k územní soudržnosti, podpora přirozených vazeb, které integrují území kraje a jednotlivých mikroregionů,
- respektování životního prostředí jako jednoho z pilířů udržitelného rozvoje.

Základním hodnotovým východiskem při naplňování těchto zásad formulace vize Jihomoravského kraje je udržitelný rozvoj ve všech jeho dimenzích, tj. ekonomické, sociální a environmentální, zejména:

- rozvoj ekonomického potenciálu a konkurenceschopnosti kraje při respektování úsilí o dosažení hospodářské soudržnosti na národní a evropské úrovni;

- posílení sociální soudržnosti ovlivňující kvalitu života obyvatel kraje;
- územní soudržnost usilující o komplexní přístup k rozvoji území;
- konkurenceschopnost spojená s modernizačním úsilím ČR a EU, chápána jako nástroj ekonomické a sociální přeměny (znalostní ekonomika a znalostní společnost);
- rovnost příležitostí pro všechny;
- zlepšování stavu životního prostředí.

2.2.3 Vize rozvoje Jihomoravského kraje

Motto: Kraj, kde je radost žít

Preambule 2020

Jihomoravský kraj bude ekonomicky prosperujícím regionem, otevřeným vůči mezinárodním výzvám a impulzům, poskytujícím svým obyvatelům prostor pro kvalitní život.

Vize je založena na 4 pilířích popsanych v následujícím textu.

1. Konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj postaví svou konkurenceschopnost na rozvoji a plném využití inovačních kapacit v podobě rozvinuté sítě pracovišť výzkumu a vývoje v tradičních i nově se vyvíjejících oborech s aplikačním napojením na podnikatelský sektor a na mezinárodním transferu informací a odborníků ve výzkumu a vývoji. Zvládnutí úlohy významného inovačního centra republiky předpokládá dynamický rozvoj vzdělání a růst vzdělanostní úrovně obyvatel kraje a vyšší aktivitu podnikatelského sektoru, zvláště malých a středních podniků.

2. Sociální soudržnost

Sociální soudržnost bude i nadále vycházet z autentického, dlouhodobě stabilizovaného kulturně sociálního prostředí kraje, které je pozitivně ovlivněno sdílenými hodnotami vyrůstajícími z tradic kraje. Předpokladem udržení sociálně vstřícného prostředí pro obyvatele kraje je funkční trh práce, dostatečná kvalita veřejných služeb a ochrana před sociálním vyloučením minoritních a hendikepovaných skupin populace.

3. Infrastruktura

I v časovém horizontu vize (2020) si zachová dopravní, informační a environmentální infrastruktura význam klíčového faktoru posilování konkurenceschopnosti, zajištění atraktivity kraje pro podnikání i vysoké zaměstnanosti, jakož i úlohu nezbytného předpokladu pro spokojenost obyvatel. Rozhodující zlepšení stavu infrastruktury se bude týkat modernizace silničních a železničních komunikací, napojení na evropskou dopravní síť, protipovodňových zařízení a zásobování energií a vodou

4. Vyvážený rozvoj území kraje

Snížení územních disparit rozvoje územních částí kraje zahrnuje eliminaci příkrých rozdílů v ekonomické výkonnosti a životní úrovni mezi jádrem kraje a jeho periferními, resp. venkovskými částmi, povede k růstu efektivity a udržitelnosti ekonomického rozvoje kraje a ke stabilizaci jeho populace a sídelní struktury. Méně rozvinuté oblasti kraje budou v maximální míře participovat na

přenosu inovačních procesů do vlastní ekonomické základny, současně si zachovají své specifické místo v územní dělbě práce, s důrazem na rozvoj moderního zemědělství a cestovního ruchu. Pro naplnění tohoto záměru dojde ke zlepšení dopravního napojení těchto územních částí kraje a zlepšení kvality a dostupnosti některých dlouhodobě podfinancovaných složek technické i sociální infrastruktury.

3 Rozvojové problémy kraje

V následující kapitole jsou popsány rozvojové problémy kraje, tedy faktory, u nichž byl shledán rozpor mezi současným stavem a vizí rozvoje Jihomoravského kraje k roku 2020. Problémy jsou uspořádány ve dvoustupňové hierarchii na 4 „hlavní problémy“ a větší počet „dílčích problémů“.

3.1 Ekonomický a inovační potenciál kraje

V rámci tohoto hlavního problému se dílčí problémy soustředí do tří témat:

- Využití inovační kapacity JMK
- Kvalita prostředí pro podnikání
- Marketing kraje

Obecně lze konstatovat, že kraj má rozsáhlé infrastrukturní a institucionální zázemí pro ekonomický rozvoj. Tento potenciál však není zcela využitý a dosud má jen omezené výsledky.

3.1.1 Využití inovační kapacity JMK

Inovace jsou klíčovým zdrojem konkurenceschopnosti v současné ekonomice. V inovační výkonnosti je Jihomoravský kraj po Praze druhým nejsilnějším regionem ČR. Kraj má vysoký potenciál VaV v řadě vědních oborů a relativně silný segment inovačních firem v několika klíčových nebo perspektivních průmyslových odvětvích (strojírenství, elektrotechnika, informační technologie, life-science, environmentální technologie). V posledních 10 letech byl také vybudován robustní a v podmínkách ČR asi nejrozvinutější systém regionální podpory inovací. Region disponuje rozvinutou sítí inovační infrastruktury a služeb (Jihomoravské inovační centrum, technologické inkubátory, centrum pro transfer technologií, fondy na podporu rizikových investic, patentový a licenční fond). V souvislosti s realizací řady projektů VaV podpořených v rámci programového období 2007-2013 lze také předpokládat, že v relativně blízké budoucnosti dojde ke skokovému navýšení kapacit vědecko-výzkumné a inovační infrastruktury a tedy potenciálu pro podporu rozvoje inovační ekonomiky.

Rychlejšímu rozvoji znalostní ekonomiky brání řada problémů/deficitů, na jejichž řešení je potřeba zaměřit rozvojovou politiku kraje. Jedním z hlavních problémů v této oblasti je nedostatečná nabídka kvalifikovaných pracovníků na trhu práce, tak i snižující se kvalita absolventů technických oborů středních a vysokých škol, která je výrazně ovlivněna především politikou na národní úrovni. Tento problém je ze strany inovačních firem vnímán jako jedna z hlavních překážek jejich dalšího rozvoje. Inovační potenciál a komercializace výzkumu jsou také limitovány nesouladem mezi nabídkou a poptávkou výsledků VaV, slabě rozvinutými vazbami mezi inovačními firmami a také v rámci tzv. „Triple Helix“ (VaV kapacity - firmy - veřejná správa). V mezinárodním kontextu má kraj relativně slabé zastoupení špičkových, globálně konkurenceschopných firem. Charakteristickým znakem ekonomiky kraje jsou také výrazné rozdíly mezi brněnskou aglomerací a zbytkem regionu v inovační výkonnosti firemního sektoru. Výzvou do budoucnosti je potom efektivní využití potenciálu velkých projektů výstavby VaV infrastruktury.

Problém využití inovačního potenciálu kraje lze shrnout do následujících bodů:

- Nedostatečná nabídka kvalifikovaných pracovníků na trhu práce v některých klíčových odvětvích
- Snižování kvality absolventů SŠ a VŠ napříč obory
- Nedostatečná spolupráce mezi různými stupni škol

- V mezinárodním kontextu relativně slabé zastoupení špičkových, globálně konkurenceschopných firem
- Slabé mezioborové a mezifiremní vazby v rámci klíčových průmyslových odvětví
- Nedostatečná spolupráce v rámci Triple Helix a nedostatečná aplikace výsledků VaV do praxe
- Nesoulad mezi poptávkou a nabídkou výsledků VaV
- Nízký inovační potenciál firem mimo brněnskou aglomeraci
- V mezinárodním kontextu slabý systém pobídek pro lákání a udržení špičkových vědeckých pracovníků

3.1.2 Kvalita prostředí pro podnikání

Kvalita podnikatelského prostředí zahrnuje soubor podmínek, které ovlivňují lokalizaci a rozvoj podnikatelských investic/záměrů. V širším pohledu se tyto podmínky vztahují nejenom k fyzické infrastruktuře pro podnikání, ale také celému souboru „měkkých“ podmínek, jež zahrnují např. pravidla/regulaci podnikání nebo fungování systému spolupráce v rámci podnikatelského sektoru. Kvalitu podnikatelského prostředí z hlediska těchto měkkých/institucionálních faktorů z velké části ovlivňuje kvalita výkonu veřejné správy a to jak na úrovni národní, tak i regionální nebo municipální. Důležitým faktorem ovlivňující podmínky pro podnikání (zejména oborů s vyšší přidanou hodnotou) je také široce pojatá kvalita urbánního prostředí (životní prostředí, doprava, sociální situace, možnosti kulturního a jiného využití, udržovanost krajinných a kulturních památek).

Ekonomika kraje je na jedné straně charakteristická svojí diverzifikací, exportní výkonností nebo přítomností řady oborů s vysokým inovačním potenciálem, na straně druhé velkými regionálními rozdíly a to zejména mezi širším centrem regionu (brněnská aglomerace) a jeho zbývajícími částmi. Obecným problémem, který je ovlivnitelný také z regionální úrovně, je kvalita regulace podnikání spojená s výkonem státní správy a regionální samosprávy (nastavení pravidel, rychlost vyřizování agendy spojené s realizací investic, míra byrokracie apod.). Za účelem vytváření atraktivního podnikatelského prostředí je dále nutné zvýšit kvalitu fyzických podmínek pro rozvoj podnikání (dostupné územní a prostorové kapacity pro rozvoj podnikání vybavené kvalitní infrastrukturou), který je vhodné řešit v kontextu regenerace brownfields.

Problém kvality prostředí pro podnikání lze shrnout do těchto bodů:

- Nedostatečná kvalita podnikatelských služeb (služby pro podnikání, incentivní a konferenční cestovní ruch apod.)
- Nedostatečná efektivita výkonu veřejné správy a byrokratické překážky v oblasti podnikání
- Omezené územní a prostorové kapacity pro rozvoj podnikání (platí hlavně pro zpracovatelský průmysl)
- Slabá a nereprezentativní podnikatelská samospráva (tj. hospodářské komory a jiná podnikatelská sdružení a iniciativy), nízká participace firem v podnikatelské samosprávě, slabá organizovanost podnikatelů (nejen) při komunikaci s veřejnými subjekty

3.1.3 Marketing kraje navenek

Regionální samospráva hraje důležitou a nezastupitelnou roli při prezentaci kraje v oblasti cestovního ruchu, podnikatelských investic nebo v oblasti VaV a inovací. Hlavním problémem v této oblasti je obecně nízká efektivita této prezentace, což je mj. ovlivněno slabým cílením prezentace (volba přesně definovaných cílových trhů) nebo nevhodným mixem komunikačních nástrojů. Efektivitu prezentace rovněž ovlivňuje její začlenění do širšího kontextu marketingové strategie (mj. vhodnost a efektivita prezentace ve vazbě na produkt apod.). Specifickým problémem je regionální podpora exportu, resp. exportně zaměřených firem spojená s informační, poradenskou a marketingovou podporou tohoto segmentu firem ve vztahu k zahraničním trhům.

Problém propagace kraje lze shrnout do následujících bodů:

- Nízká efektivita a slabé zacílení propagace JMK jako oblasti nabízející kvalitní prostředí pro různorodé aktivity (imagový marketing)
- Nevhodně zacílený a málo koordinovaný marketing JMK v oblasti podnikatelských investic a VaV (strategický marketing)

3.2 Sociální infrastruktura a nabídka veřejných služeb

Kvalita lidských zdrojů a související úroveň a rozsah sociální infrastruktury představuje základní předpoklad pro úspěšný, dlouhodobý rozvoj a konkurenceschopnost Jihomoravského kraje. Navzdory pokroku učiněnému v této oblasti v posledních letech přetrvává řada starších strukturálních problémů a zároveň se v souvislosti s měnícími se demografickými, sociálními a ekonomickými podmínkami objevují problémy a hrozby nové. Určitou výhodou tohoto hlavního problému je možnost řešení velké části dílčích problémů přímými intervencemi kraje. Negativem je naopak potřeba dlouhodobého, systematického přístupu k řešení těchto problémů a „nehmatatelnost“ dosažených výsledků.

Uvedené problémy představují oblast, pro kterou existuje široké spektrum dotačních příležitostí v rámci strukturálních fondů EU. Většina aktivit však nemá charakter projektů dle zásad projektového řízení. Proto se často musí řešit problémy vyplývající ze vzájemné nekompatibility přístupů při realizaci aktivit v oblasti lidských zdrojů a veřejných služeb a čerpání dotací. Typickým příkladem je rozpor mezi nutností jasně časového vymezení projektů financovaných z fondů EU a potřebou časově neomezených aktivit v oblasti lidských zdrojů a vzdělávání.

Mezi dílčí problémy kraje v oblasti sociální infrastruktury a veřejných služeb patří:

- Nezaměstnanost vč. strukturální nezaměstnanosti
- Stárnutí obyvatel a sociální služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- Dovednosti žáků a celoživotní vzdělávání
- Zázemí pro cizince a komunikace s veřejností
- Sociální vyloučení
- Veřejná správa a komunikace s veřejností

3.2.1 Nezaměstnanost vč. strukturální nezaměstnanosti

Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji se dlouhodobě pohybuje nad průměrem České republiky. Z hlediska vývoje celkové míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích však prošel Jihomoravský kraj obdobím hospodářské krize po roce 2008 mírně posílen. Nicméně se stále potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti v některých regionech a strukturální nezaměstnaností. Jedná se však o charakteristický rys všech krajů v ČR. Regionálně se jedná o vysokou nezaměstnanost v jižních příhraničních okresech Znojmo, Břeclav a Hodonín a ORP Boskovice. Z hlediska struktury uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti se jedná o vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných (více než 12 měsíců) v okresech Hodonín, ale i Blansko a Brno - město. Problémem je také nepružnost pracovního trhu (chybějící částečné úvazky apod.), zaměstnatelnost lidí nad 50 let a dalších ohrožených skupin (absolventi, matky/otcové po rodičovské dovolené, cizinci apod.).

Významným strukturálním problémem je neprovázanost zaměření VŠ a SŠ a skladba pracovních sil s nabídkou pracovních míst. S trochou nadsázky tedy problémem není vysoká nezaměstnanost, ale nízká zaměstnanost. Trh práce nedokáže vstřebat vysoký počet absolventů VŠ a SŠ s maturitou, což je způsobeno vysokou vzdělaností obyvatelstva na jedné straně, na straně druhé však i nekompatibilitou s nabízenými pracovními místy, což se projevuje při umísťování absolventů na

trhu. Investice v kraji jsou totiž realizovány bez hlubší provázanosti na skladbu místních pracovních míst (tradičně silná role průmyslu na pracovním trhu X investice především v oblasti služeb). Zároveň tento stav nepředstavuje důsledek současné hospodářské krize, ale jde o dlouhodobý problém kraje. Tento problém se vyskytuje především v okresech s nejnižší nezaměstnaností a zároveň nejvyšší vzdělanostní strukturou (okresy Brno - město, Brno - venkov a Vyškov). Do budoucna bude s poklesem počtu dětí a tedy i absolventů vstupujících na trh práce růst potřeba po koordinaci nabídky vzdělávání a trhu práce.

Problém nezaměstnanosti lze shrnout do těchto bodů:

- Dlouhodobě nadprůměrná nezaměstnanost kraje ve srovnání s celorepublikovým průměrem
- Regionálně vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální nezaměstnanosti
- Nepružnost pracovního trhu a problematická zaměstnatelnost některých skupin obyvatel
- Nedostatečná provázanost skladby pracovních míst s nabídkou pracovních míst
- Neexistence dostatečného počtu pracovních míst, zánik řady velkých průmyslových a zemědělských podniků v kraji

3.2.2 Stárnutí obyvatel a sociální služby pro seniory a pro osoby se zdravotním postižením

Zatímco v předchozím bodě 3.2.1 jsou identifikovány problémy na trhu práce a obyvatel v produktivním věku, zde se jedná o problémy obyvatel v poproduktivním věku. Jihomoravský kraj má v současné době starší věkovou strukturu obyvatel ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Podle trendu posledních let a vývojových prognóz lze očekávat velmi rychlé a především dlouhodobé stárnutí obyvatel i v dalších letech. I přes aktuální přirozený přírůstek obyvatelstva a s ním související krátkodobý nárůst podílu obyvatel ve věkové kategorii 0 - 14 let i kladné migrační saldo osob v produktivním věku, převáží ve středně a dlouhodobém hledisku trend stárnutí obyvatel. Společně s nárůstem podílu obyvatel ve věku 65+ bude docházet k postupnému absolutnímu i relativnímu poklesu počtu obyvatel ve věkové kategorii 0 - 14 let, ale i poklesu celkového počtu obyvatel kraje.

Trend stárnutí populace s sebou již nyní jednoznačně nese zvýšené nároky a rostoucí zájem o sociální služby a zdravotní péči pro seniory jako součást širokého spektra opatření age managementu. Tyto nároky budou do budoucna dále narůstat.

Stávající vyšší úroveň poptávky po pobytových službách (jejich potřeba bude růst s demografickým vývojem a stárnutím populace) souvisí s nedostatkem jiných, především terénních a ambulantních sociálních služeb, domácí zdravotní péče, ale i volnočasových aktivit (centra denní péče, kluby, společenská, kulturní a sportovní zařízení), díky kterým by mohl senior zůstat co nejdéle v jeho přirozeném prostředí. Pobytová zařízení by se mohla soustředit pouze na péči o seniory, kteří už nemohou zůstat v přirozeném prostředí ani za pomoci terénních sociálních služeb. Problémem je také nerovnoměrné regionální rozložení stávající i nově budované kapacity sociálních služeb pro seniory. Jsou místa a regiony, kde poptávka mnohonásobně převyšuje nabídku a místa, kde je naopak občas problém obsadit konkrétní místo v sociální službě vhodným seniorem.

Kapacita pobytových sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením je soustředěna do velkých Domovů pro osoby se zdravotním postižením (dříve Ústavy sociálních služeb). Zde jen zvolna dochází k modernizaci a humanizaci služeb. Vzhledem k typu sociálního zařízení není možno v těchto službách tyto trendy plně aplikovat. Transformaci těchto sociálních služeb se podařilo nastartovat jen ve 2 zařízeních a to pouze částečně. Chybí kapacity v chráněných bydlech v komunitách, tak aby lidé se zdravotním postižením nebyli vyčleňováni ze svých komunit a od svých rodin, které jim poskytují neformální sociální služby a podporu. Je nedostatek terénních a ambulantních služeb a služeb, které působí jako prevence sociálního vyloučení a prevence závislosti na sociálních dávkách a sociálních službách. Zejména kapacita služeb podporujících zaměstnávání osob se zdravotním postižením a chráněných pracovních míst je nedostatek.

Průnikové téma je stárnutí osob se zdravotním postižením a stárnutí pečovatelů osob se zdravotním postižením, kteří jsou v domácí péči. Tento problém není zatím plně identifikován, služby pro osoby se zdravotním postižením nejsou připraveny na poskytování služeb lidem se zdravotním postižením v seniorském věku. V rodinách, kde stárnou rodiče-pečovatelé, se objevuje velmi citlivý a výrazný sociální problém.

Problém stárnutí obyvatel a služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením lze shrnout do těchto bodů:

- Starší věková struktura obyvatel kraje a dlouhodobý trend stárnutí obyvatel
- Nárůst počtu i podílu obyvatel ve věku 65+
- Potřeba zajištění dostatečného počtu a spektra pobytových i terénních sociálních služeb a související nabídky domácí zdravotní péče a volnočasových aktivit pro seniory
- Kapacita pobytových služeb je soustředěna do velkých pobytových služeb, tyto služby ale chybí v komunitách
- Chybí kapacita v menších pobytových službách (do 12 obyvatel) - chráněných bydleních, domovech pro osoby se zdravotním postižením
- Nerovnoměrné regionální rozložení kapacit sociální péče

3.2.3 Dovednosti žáků a celoživotní vzdělávání

Jihomoravský kraj se stejně jako celá Česká republika potýká s významným poklesem úrovně základních dovedností žáků základních a středních škol. Na základě posledního mezinárodního srovnání uskutečněného v roce 2009 v rámci výzkumu PISA dosáhli čeští žáci v rámci zemí OECD podprůměrných výsledků v případě čtenářské gramotnosti a průměrných výsledků v případě matematické a přírodovědné gramotnosti. Výrazně negativní je především trend významného zhoršování jejich výsledků. Ve všech třech dovednostech byli žáci vždy mezi pěti zeměmi OECD s největším poklesem (v případě matematických dovedností zaznamenali dokonce největší zhoršení). Ke zhoršení došlo prakticky na všech druzích základních a středních škol.

Zajištění celoživotního vzdělávání představuje v současné době významný předpoklad pro udržení kvalifikace pracovní síly, který se již nevztahuje pouze na náročná, inovativní odvětví ekonomiky. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo však stále není přesvědčeno o potřebě celoživotního sebevzdělávání. Nutné je také zlepšení ve vzdělávání sociálně problémových skupin, aby v budoucnu nedošlo k jejich prostorovému vyloučení od ostatních skupin obyvatel. Nedostatky se vyskytují také v oblasti neformálního vzdělávání (výchova, mimoškolní vzdělávání, práce s mládeží).

Oblast vzdělávání zároveň představuje typickou oblast, která vyžaduje dlouhodobý přístup k řešení problémů. Projektový charakter dotací a podpor tak často znesnadňuje přípravu a udržitelnost projektů v této oblasti, ale i jejich dlouhodobé plánování.

Problém dovednosti žáků a celoživotní vzdělávání lze shrnout do těchto bodů:

- Výrazné zhoršení úrovně základních dovedností žáků ZŠ a SŠ v mezinárodních srovnání
- Nízká poptávka po neformálním celoživotním vzdělávání
- Nedostatky ve vzdělávání sociálně problémových skupin a oblasti neformálního vzdělávání

3.2.4 Zázemí pro cizince a jejich rodinné příslušníky

Jihomoravský kraj se dlouhodobě orientuje na podporu ekonomických oborů s vysokou přidanou hodnotou, tvorbu inovací a rozvoj vědecko-výzkumné sféry. Tato úspěšně uskutečňovaná strategie (především v brněnské aglomeraci) má za následek zvyšující se potřebu zajištění odpovídajícího zázemí pro nově přicházející špičkové pracovníky a jejich rodiny (cizojazyčné školky a školy, nabídky odpovídajícího bydlení a služeb, kulturními programy, infrastrukturou pro rekreační sport a

dalšími mimopracovními a mimoškolními aktivitami), přičemž jde o oboustranný efekt, kdy kvalitní nabídka doprovodných služeb může zvýšit zájem o přestěhování do regionu. Možnou hrozbou do budoucna je také případná segregace této skupiny obyvatel do uzavřených komunit a jejich prostorové a společenské oddělení od ostatních obyvatel kraje (viz 3.2.3). Kraj se také potýká s problémem odchodu kvalifikovaných obyvatel z kraje. Zlepšením zázemí pro cizince dojde ke snížení potřeby místních obyvatel opustit kraj a naopak posílí jejich zájem o navrácení zpět.

Za problematický je v této souvislosti možno vnímat i nedostatek ubytovacích míst pro vysokoškolské studenty v Brně a to i přes to, že dochází k průběžnému navyšování kapacity studentského ubytování.

Problém zázemí pro cizince a jejich rodinné příslušníky lze shrnout do těchto bodů:

- Nedostatečné zázemí pro nově přicházející pracovníky a jejich rodiny snižuje jejich zájem o přestěhování do regionu
- Častý odchod kvalifikovaných obyvatel z kraje a nízká míra jejich navrácení
- Nedostatek v nabídce a kapacitě ubytovacích míst pro vysokoškolské studenty

3.2.5 Sociální vyloučení

V některých lokalitách JMK narůstá počet osob ohrožených sociálním vyloučením, což je dáno kumulací problémů, které ohrožují běžné fungování člověka ve společnosti a vedou k životní krizi (nízké příjmy, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, nízká kvalifikace, dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, absence rodinného zázemí aj.). Specifickým problémem JMK je vyšší výskyt problémů spojených s nadužíváním alkoholu včetně vyšší míry případů mentálního a zdravotního postižení v důsledku rodinné zátěže. Tento problém v kombinaci s nedostatečným počtem pracovních míst v regionech Znojemska, Hodonínska a Břeclavska vytváří zvýšené riziko sociálního vyloučení. Sociální vyloučení není jen otázkou minorit. Je patrný zvyšující se počet osob ohrožených sociálním vyloučením z dalších důvodů. Koncentrací sociálně vyloučených osob dochází také k prostorovému vyloučení určitých lokalit, s nímž je spojen zvýšený výskyt sociálně patologických jevů a významné sociálně-ekonomické problémy. V Jihomoravském kraji se jedná zejména o vybrané lokality v Brně, částečně také v dalších velkých městech (Znojmo, Hodonín). Problém je posílen také stárnutím obyvatelstva a hrozba vyloučení obyvatel v důchodovém a předdůchodovém věku. V současné době je patrný zvyšující se počet osob ohrožených sociálním vyloučením, a to zejména v důsledku rostoucí zadluženosti rodin. Rovněž prostituce v příhraničních oblastech je nezanedbatelnou příčinou sociální exkluze. Preventivním řešením narůstající problematiky sociálního vyloučení se sníží zátěž na veřejné rozpočty a předejde se významným negativním dopadům na stabilitu a soudržnost kraje.

Problematika sociálního vyloučení v Jihomoravském kraji lze shrnout do těchto bodů:

- Nárůst počtu osob ohrožených sociálním vyloučením v některých lokalitách kraje (Znojmsko, Hodonínsko, Břeclavsko)
- Problémy spojené s nadužíváním alkoholu
- Vytváření prostorově vyloučených lokalit s koncentrací sociálně patologických jevů v Brně a dalších velkých městech (Znojmo, Hodonín)

3.2.6 Veřejná správa a komunikace s veřejností

Veřejná správa se dlouhodobě potýká s negativní pověstí mezi občany a podnikateli. Státní správa i samospráva je široce vnímána jako neefektivní, náchylná ke korupci, neprůhledná a nezodpovědná při nakládání s veřejnými prostředky. V souvislosti s dluhovou krizí zemí eurozóny se její negativní obraz nejen dále prohlubuje, ale má zásadní dopad také na výkonnost a fungování celé ekonomiky. I přesto, že její výsledky a vnímání jsou lepší na nižší regionální úrovni (obce, kraj) než na úrovni státu a EU, je potřeba zvýšit její důvěryhodnost, efektivitu a výkonnost a zároveň využít příležitosti a posílit tak konkurenceschopnost kraje na celostátní, ale i mezinárodní úrovni.

Nedostatky se vyskytují také v oblasti komunikace veřejné správy s občany a veřejností, v nedostatečném využívání moderních komunikačních nástrojů (především informačních technologií) nebo ve vzdělanosti a kompetencích pracovníků veřejné správy včetně jejich ovládnutí cizích jazyků. Činnost a výsledky práce veřejné správy jsou často také nevhodně prezentovány a představovány médiu veřejnosti. Potenciál pro zlepšení je také v oblasti přenosu know-how a výměny zkušeností mezi municipalitami, jinými kraji a českými i zahraničními subjekty realizovaného v rámci partnerství, networkingu a spolupráce na různých úrovních.

Problém veřejné správy a komunikace s veřejností lze shrnout do těchto bodů:

- Negativní vnímání veřejné správy mezi občany
- Špatná komunikace veřejné správy s občany
- Nedostatečné využívání IT nástrojů veřejnou správou
- Potřeby posílit partnerství a spolupráci na všech úrovních státní správy včetně výměny zkušeností s českými i zahraničními subjekty

3.3 Páteřní infrastruktura a dopravní napojení kraje

Technická a dopravní infrastruktura poskytuje podmínky pro fungování daného území prostřednictvím dílčích technických a dopravních systémů. Její kvalita, rozsah a funkčnost je důležitá pro ekonomický rozvoj území, ale také z hlediska ochrany životního prostředí a hygienických norem. V Jihomoravském kraji lze v této problematice definovat šest hlavních oblastí:

- Silniční komunikace vyšších kategorií a páteřní cyklostezky
- Infrastruktura pro kolejovou dopravu
- Napojení Brna na globální centra
- Zásobování pitnou vodou
- Systém protipovodňové ochrany
- Energetické zdroje

Nedostatky páteřní dopravní infrastruktury kraje a protipovodňové ochrany v záplavových územích jsou velmi aktuální a vyžadují okamžitá řešení s ohledem na stanovené krajské priority. Problémy spojené s nedostatečným zásobováním pitnou vodou a nedostatkem energetických zdrojů jsou v současné době spíše hrozbami, u kterých je třeba se zaměřit na opatření preventivního charakteru. V rámci řešení dopravní problematiky jsou v této oblasti identifikovány problémy vztahující se k vnějšímu napojení kraje, tedy takové, které mají vliv na pozici kraje v rámci České republiky a Evropy a dále ty, které se týkají brněnské aglomerace jako jádrového regionu Jihomoravského kraje. Řešeny jsou silnice vyšších kategorií (dálnice, rychlostní silnice a silnice I. třídy), jejichž správa není v kompetenci kraje, dále infrastruktura pro leteckou a kolejovou dopravu (železniční a tramvajové trati a navazující infrastruktura nadregionálního významu tzn. vztahující se k vnějšímu napojení kraje a brněnské aglomeraci). Ostatní, vnitrokrajské dopravní vazby jsou řešeny v oblasti 4. Většina dílčích problémů vztahujících se k páteřní infrastruktuře nemůže být řešena přímými intervencemi ze strany kraje, ale je spíše třeba zaměřit se na stanovení hlavních priorit, o jejichž naplnění bude kraj být nepřímými aktivitami usilovat.

3.3.1 Silniční komunikace vyšších kategorií a páteřní cyklostezky

Jihomoravský kraj má velmi výhodnou dopravní polohu, kterou je však třeba podpořit kvalitním dopravním napojením na ostatní kraje i okolní země. V současné době je mnoho dopravních staveb nedořešených a několik důležitých páteřních komunikací je ve špatném technickém stavu nebo nedostačuje kapacitně. Z pohledu České republiky jako typické tranzitní země a v návaznosti na polohu Jihomoravského kraje je nutno klást akcent na fakt, že intenzivně probíhá proces realizace

zahraničních dopravních staveb k hranicím rakousko-českým (k Mikulovu) a polsko-českým (k Bohumínu). Jihomoravským krajem prochází dva významné multimodální koridory IV. a VI. B, které doplňují rychlostní silnice R 43, R 52 a R 55. V základním koncepčním materiálu Evropské unie, kterým je Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 661/2010/EU z 7. července 2010 o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě, jsou tyto komunikace zahrnuty. V roce 2011 probíhala revize sítě TEN-T především z pohledu ekonomických možností Unie a v říjnu 2011 byl zpracován Návrh „Nařízení evropského parlamentu a rady o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě“. Do základní sítě TEN-T spadají komunikace D1, D2, R52 a do doplňkové R43 a R55. Podle tohoto návrhu se předpokládá dobudování sítě TEN-T do konce roku 2050. Realizace rychlostních silnic R 43 (z Brna na výhledovou R35), R 52 (propojující Brno a Vídeň) a R 55 (z Olomouce do Břeclavi) na území Jihomoravského kraje předpokládá stát po roce 2020, což pro kraj není akceptovatelné. Je nutné si uvědomit skutečnost, že zahájení realizace jednotlivých staveb předchází dlouhodobý proces přípravy trávající mnohdy více jak deset let. Bez dokončení procesu přípravy není možno hovořit o jednotlivých zdrojích financování, neboť základní podmínkou pro jejich určení je dokončení majetkoprávní přípravy a jednotlivých podpůrných kroků. Všechny uvedené investice jsou navíc zatíženy spory ze smluvními skupinami.

Kromě rychlostních silnic procházejících Jihomoravským krajem, čelí také dálnice D1 v úseku mezi Brnem a Prahou neustálému nárůstu dopravního zatížení. Aktuálním problémem je nedostatečná kvalita a kapacita dálnice v okolí Brna a směrem na Prahu.

V návaznosti na budování páteřní dopravní infrastruktury se naskytá také problém nekvalitního napojení silnic vnitrokrasného významu na páteřní komunikace kraje a nedostavěných obchvatů některých dopravně exponovaných sídel. Nejproblematictější je stav silnice I/53 napojující Znojemska na jádrové území kraje i na síť mezinárodních tahů a průtahy silnic I. třídy Znojmem a Břeclaví.

Z pohledu automobilové tranzitní dopravy představuje krajské město Brno významný mezinárodní dopravní uzel. Ochranný komunikační systém Brna je tvořen Velkým městským okruhem (VMO) - silnice I/42 a společně s radiálními vazbami tvořenými převážně silnicemi I. třídy napomáhá rozdělení zdrojové a cílové dopravy města Brna a aglomerace, podílí se na zajištění mezioblastních vztahů na okraji města a v neposlední řadě umožňuje převedení tranzitní dopravy mimo centrální oblast města. VMO není v současné době dokončen a na většině trasy je veden v dopravně nevhodném prostředí a po kapacitně nedostačujících komunikacích.

Jihomoravským krajem také prochází celkem 3 ze 4 evropských cyklistických tras EuroVelo v České republice. Trasa 4 spojuje východ a západ Evropy, trasa 9 (Jantarová stezka) sever a jih Evropy a trasa 13 (Stezka železné opony) vede podél hranic ČR s Německem a Rakouskem. Trasa 4 a 9 se protínají v Brně. Problém rozvoje sítě mezinárodních cyklostezek na území Jihomoravského kraje je jeho nekoordinovanost a nesystematičnost.

Nedostatky páteřní dopravní infrastruktury lze shrnout do sedmi následujících bodů:

- Nedobudované páteřní komunikace kraje (resp. napojující kraj na okolní regiony a státy)
- Nedostatečná kapacita a kvalita dálnice D1
- Nedobudovaný Velký městský okruh Brno
- Nekvalitní dopravní napojení Znojemska
- Chybějící obchvaty dopravně exponovaných sídel (Znojmo, Břeclav, Hodonín, Veselí n.M. atd.)
- Problematika hluku doprovázející výstavbu nových komunikací a zvyšování kapacit komunikací stávajících
- Nesystematický rozvoj mezinárodní sítě cyklostezek EuroVelo

3.3.2 Infrastruktura pro kolejovou dopravu

Územím Jihomoravského kraje prochází dva tranzitní železniční koridory. Do základní sítě TEN-T podle revize 2011 spadají tratě z Brna na Českou Třebovou (Prahu), Přerov, Břeclav (Wien, Bratislava) do doplňkové tratě Brno - Havl. Brod - Kolín a Břeclav - Přerov.

Součástí jejich modernizace je také modernizace železničních uzlů, které by měly mít stejné technické parametry jako koridorové trati. I. etapa rekonstrukce strategicky důležitého železničního uzlu Břeclav, kterým prochází I. i II. koridor, byla dokončena v roce 2010. Naopak stále nedořešená je situace Brna jako železniční křižovatky mezinárodních koridorů. Dálkovou i regionální dopravu omezuje nerealizovaná přestavba celého železničního uzlu vč. výstavby kapacitního hlavního a odstavného nádraží. Problém jsou i jednokolejné tratě zaústěné do uzlu, které neumožňují realizovat kvalitní dopravu. Trať Brno - Přerov nesplňuje požadavky pro vedení mezinárodního koridoru a neumožňuje ani objednávání regionální dopravy Vyškov - Brno. Trať Brno - Jihlava poskytuje pouze omezené možnosti. Optimalizaci dopravy v aglomeraci brání také chybějící krátké úseky regionálních tratí zahrnuté v aglomeračním projektu brněnské příměstské železniční dopravy. Jako základ dopravní obsluhy brněnské aglomerace kapacitní železniční dopravou byla zahájena příprava Severojižního kolejového diametru, který propojuje město Brno v současné době ve velmi frekventovaném severojižním směru. V souvislosti s výstavbou vlakového nádraží bude potřeba řešit také nové umístění případně rekonstrukci stávajícího ústředního autobusového nádraží v Brně. V samotném městě Brně také velmi chybí některé úseky tramvajových tratí, napojujících zóny bydlení (Lesná) nebo rozvojových center (univerzitní kampus, "Jižní centrum"). V kraji nefunguje velkokapacitní veřejné logistické centrum napojené na silnici a železnici.

Nedostatky infrastruktury pro veřejnou dopravu charakterizují následující body:

- Nerealizovaná přestavba železničního uzlu Brno vč. zastaralého a kapacitně nevyhovujícího hlavního nádraží
- Nedostatečná kapacita nebo parametry železničních tratí propojujících Jihomoravský kraj s ostatními kraji
- Nedokončené páteřní železniční trati sítě TEN-T
- Chybějící přímá napojení regionálních center aglomerace na Brno
- Chybějící úseky tramvajových tratí v Brně
- Chybějící multimodální veřejné logistické centrum nadregionálního významu

3.3.3 Napojení Brna na globální centra

I přes přítomnost rozvíjejícího se regionálního letiště je Brno vzhledem ke svému potenciálu nedostatečně napojeno na důležitá globální centra. Potenciál letiště Brno-Tuřany jako mezinárodního regionálního letiště není plně využit. Nedochází k potřebnému rozšiřování počtu destinací a spojů a neexistuje letecké spojení na uzlová evropská letiště. Studie globální dostupnosti města Brna vyhodnotila jako nejpříhodnější letiště v Mnichově nebo Frankfurtu n. M. Také je nutné mít přímá spojení s dalšími významnými evropskými centry - zejm. Bruselem, Paříží. Naopak potenciál letiště rozšířit výběr cílových destinací o mimoevropské destinace je nízký a je třeba se spíše zaměřit na podporu kvalitního pozemního spojení s letištěm Vídeň-Schwechat. Dostatečné není ani silniční (nedokončená R52 a A5), ani železniční spojení na vídeňské letiště. Přímé autobusové spojení má pouze Brno a Mikulov.

- Absence leteckých spojení na některá uzlová evropská letiště
- Nedostačující kvalita silničního napojení na letiště Vídeň-Schwechat
- Nedostatečné napojení kraje na letiště Vídeň -Schwechat veřejnou dopravou

3.3.4 Zásobování pitnou vodou

Základním zdrojem vody v České republice jsou atmosférické srážky, jejichž úhrn je nyní sice poměrně stabilní, výrazně se však začíná měnit jejich distribuce v rámci roku. Ta by se podle prognóz měla navíc v budoucnu ještě více diferencovat. Nepříznivým projevem jsou extrémní stavy výskytu vody - na jedné straně častější dlouhá suchá období bez srážek, na druhé straně povodně. Ačkoliv spotřeba pitné vody stále klesá, mohou výhledově Jihomoravskému kraji v souvislosti s riziky předpokládané změny klimatu hrozit problémy s nedostatkem vody, a to nejen pro zásobování pitnou vodou, ale také ke krytí potřeb zemědělství, jako jednoho z regionálně významných hospodářských odvětví. Jihomoravský kraj má přibližně rovnoměrně diverzifikované zdroje pitné vody mezi zdroje z vody povrchové a podzemní. Dva nejvýznamnější vodní zdroje však leží mimo území Jihomoravského kraje: Březová nad Svitavou (zdroj podzemní vody) v Pardubickém kraji a vodárenská nádrž Vír I (zdroj povrchové vody) v kraji Vysočina. Kvalita vody ve vodních nádržích na území kraje, které jsou využívány jako zdroj pitné vody, se obecně zhoršuje. Pro budoucnost je nutné přiměřeně hájit morfologicky vhodné, jedinečné a nenahraditelné lokality k akumulování povrchové vody na pokrytí výhledových potřeb využití vody.

Ohrožení v oblasti zásobování pitnou vodou souvisí s těmito problémy:

- Kvalita vody ve stávajících vodních zdrojích ohrožovaná lidskou činností (vypouštěním odpadních vod, zemědělským hospodařením)
- Kvalita vodovodních sítí
- Nedokončený systém protipovodňové ochrany (v souvislosti s bodem 3.3.5)
- Nadměrná vodní eroze jako důsledek urbanizace a hospodářských činností (zemědělství a lesnictví)
- Kvalita vody ve vodních nádržích

3.3.5 Systém protipovodňové ochrany

Některá města a obce v Jihomoravském kraji jsou ohrožena povodněmi, které naposledy území Jihomoravského kraje zasáhly v květnu a červnu roku 2010 (před tím v letech 1997, 2002, 2006). Pro kraj mohou mít povodně výrazně nepříznivé důsledky, jak přímé, kterými jsou ztráty na životech, poškození majetku, budov a infrastruktury, tak nepřímé jako např. vznik epidemií nebo ohrožení vodních zdrojů. Ty nejničivější povodně na území ČR vznikaly následkem nadměrného množství srážek, při současném vývoji klimatu je možné očekávat nárůst jejich počtu. Rizika povodní jako následku nadměrného množství srážek jsou umocňována sníženou retenční schopností krajiny, urychlením povrchového odtoku vody, nadměrnou vodní erozí půdy a nevhodným využíváním údolních niv, tedy negativními projevy, které mají příčinu v nevhodné lidské činnosti. Jihomoravský kraj nemá dokončený systém protipovodňové ochrany a problémy kraje lze shrnout do dvou hlavních bodů:

- Nedokončená technická ochrana v místech ohrožení lidských životů, majetku a vodních zdrojů a kvality životního prostředí
- Snížená retenční schopnost krajiny spojená s nežádoucí lidskou činností, která spočívá v nevhodné urbanizaci - zpevňování ploch, výstavbou v údolních nivách a v nevhodném zemědělském hospodaření

Řešení je dlouhodobé a spočívá v respektování zásad a postupném provádění opatření uvedených ve schválených koncepčních dokumentech: Studie protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje (2007), Plány oblastí povodí Moravy a Dyje (2009) a Koncepce protipovodňové ochrany podle Generelu odvodnění města Brna (2008).

3.3.6 Energetické zdroje

Pro moderní společnost je více než aktuální hrozba nedostatku energetických zdrojů. Téma energetické bezpečnosti se po několika sporech o dodávky ropy a plynu nebo výpadcích přenosových soustav dostalo do popředí světového zájmu. V České republice se na konečné spotřebě energie podílí domácí zdroje z 50 %, v případě elektřiny je to dokonce 96 %. Jihomoravský kraj je spíše tranzitním územím pro přepravu energií. Kraj má velmi omezené zásoby všech primárních paliv (zemní plyn, ropa, lignit), jejichž alternativou jsou obnovitelné zdroje energie. Nicméně ani po prudkém nárůstu výkonu fotovoltaických elektráren v posledních letech se soběstačnost kraje nezvýšila. V roce 2010 získal kraj z vlastních zdrojů 21 % energie. Problémem v kraji (nejen v JMK) je nedostatečná přenosová kapacita a přizpůsobení přenosových sítí pro nestabilní OZE soustředěné v případě fotovoltaiky v Jihomoravském kraji a nedostatečně efektivní hospodaření s energií.

Problémy v dané oblasti se soustředí do těchto bodů:

- Nedostatečná kapacita přenosové a distribuční sítě
- Vysoká energetická náročnost bytových a průmyslových budov a budov občanské vybavenosti
- Nízká efektivita využití energie v průmyslu a domácnostech
- Nedostačující a nesystematické environmentální vzdělávání, výchova a osvěta v oblasti energetických úspor

3.4 Rozvojový potenciál znevýhodněných částí kraje

Jihomoravský kraj se vyznačuje významnými a v čase rostoucími rozdíly mezi regiony z hlediska jejich sociálně-ekonomického rozvoje. Vedle rostoucího centra (brněnské aglomerace) vykazují ostatní oblasti kraje znaky zaostávání či strukturálního postižení. Pro tyto oblasti jsou vedle negativních dopadů nastavení některých veřejných politik na národní úrovni příznačné některé znaky, které je znevýhodňují.

Mezi hlavní problémy znevýhodňující pozici těchto regionů a brzdících jejich rozvoj patří:

- Kapacita a kvalita veřejných služeb vč. místní správy
- Konkurenceschopnost místní ekonomiky
- Kapacita a kvalita infrastruktury a občanské vybavenosti
- Zemědělství a péče o krajinu

3.4.1 Kapacita a kvalita veřejných služeb vč. místní správy

Jedním ze zásadních problémů znevýhodněných částí Jihomoravského kraje je jejich vybavenost veřejnými službami a kvalita těchto služeb. Tento faktor pravděpodobně velmi výrazně oslabuje atraktivitu těchto oblastí pro podnikání, bydlení i cestovní ruch.

Znevýhodněné části kraje mají i v případě větších venkovských a malých městských sídel nízkou úroveň vybavenosti veřejnými službami (mateřské a základní školy, zdravotnická zařízení, pošta apod.), které jsou tak obtížně dostupné. Zcela chybí systémové i ad hoc navázání těchto služeb mezi sebou, případně i na komerční služby, které by snížilo náklady a umožnilo lepší dostupnost služeb (opatření typu nabídka základních poštovních služeb v místním obchodě).

Instituce veřejné správy ve zmíněných regionech jsou málo akceschopné a odtržené od informačního prostředí brněnské aglomerace. Představitelé místní správy jsou kvůli svému vytížení schopni zajistit pouze provozní činnosti. Zcela chybí místní a regionální lídři a manažeři, kteří by měli na starost rozvojové aktivity a „technickou pomoc“ pro starosty. Znevýhodněným částem kraje chybí přímá vazba na krajské i národní instituce, působnost regionálních rozvojových agentur je dosud omezená.

Tyto regiony jsou tak rovněž znevýhodněny z hlediska přístupu k informacím či finančním zdrojům, což znemožňuje nastartovat jejich rozvoj za přispění intervencí veřejného sektoru.

Problémy kapacity a kvality veřejných služeb a místní správy lze shrnout do těchto bodů:

- Zhoršená vybavenost veřejnými službami, resp. snížená dostupnost těchto služeb
- Nízká akceschopnost místní správy, absence regionálních lídrů a manažerů
- Slabá vazba místních aktérů na krajské a národní instituce

3.4.2 Konkurenceschopnost místní ekonomiky

„Venkovská“ odvětví (zemědělství, venkovský cestovní ruch, řemeslná výroba apod.) se v Jihomoravském kraji orientují spíše na tradiční výrobu a služby. Drobní a malí podnikatelé zásobují převážně místní trh. Výjimku tvoří někteří podnikatelé v oblasti venkovského cestovního ruchu a agroturistiky vč. vinařství, jejichž služeb využívají i obyvatelé z jiných částí kraje, případně jiných částí ČR či ze zahraničí.

Uvedená odvětví místní ekonomiky tak plní spíše místní obslužnou funkci, nabízejí minimum pracovních příležitostí, nijak neparticipují na růstu krajského centra a chybí jim napojení na trhy v jiných částech ČR či zahraničí (v tomto případě alespoň na „blízké“ zahraničí). Ve znevýhodněných částech kraje je velmi málo inovativních firem (alespoň zčásti se to daří v případě venkovské turistiky a vinařství), a to nejen z hlediska nabízených produktů, ale i z hlediska jejich distribuce a propagace. Podnikatelé ve znevýhodněných částech kraje mají obtížný přístup k finančním zdrojům, částečně v důsledku slabé informovanosti a částečně z důvodu nedostatečného kapitálu. V těchto částech kraje tudíž vzniká málo dlouhodobě udržitelných pracovních míst. Znevýhodněné části kraje mají zásadní nedostatky v prostředí pro podnikání v širokém slova smyslu, chybí zde regionální centra s potřebnou vybaveností. Problémem je také nízká vzdělanost a kvalifikovanost obyvatel. Ekonomika periferních částí kraje je tudíž nekonkurenceschopná a neumí využít místních specifíků pro uplatnění na trhu.

Venkov, ale i menší města vzdálená od Brna se v důsledku ekonomického zaostávání rychle mění v zaostávající, málo atraktivní, ryze rezidenční oblasti pro nižší střední a nižší třídu se stárnoucím obyvatelstvem. Tuto skutečnost posiluje i nízké zapojení místních aktérů do hospodářské politiky kraje a jen zřídka se objevující zapojení znevýhodněných částí kraje do celokrajských, přeshraničních či mezinárodních aktivit v oblasti hospodářského rozvoje a rozvoje inovačního potenciálu. Vzhledem k tomu, že jednotlivé znevýhodněné části kraje mají odlišný charakter a příčiny zaostávání (důsledky jsou podobné), chybí rovněž podrobnější analýza těchto příčin v jednotlivých oblastech, aby bylo možné zvolit adekvátní opatření.

Problémy konkurenceschopnosti ekonomiky znevýhodněných částí kraje lze shrnout do těchto bodů:

- Orientace na místní trh, slabé napojení i na regionální, tím méně pak na národní, přeshraniční či mezinárodní trh
- Velmi malé množství inovativních firem
- Nedostatek dlouhodobě udržitelných pracovních příležitostí
- Převážně nízká úroveň vzdělanosti a kvalifikace místních obyvatel
- Nedostatečné vybavení regionálních center z pohledu prostředí pro podnikání
- Slabé zapojení místních aktérů do hospodářské politiky kraje a do nadmístních aktivit a projektů
- Nedostatek kvalitních informací o příčinách zaostávání jednotlivých oblastí znemožňující přijmout vhodná opatření

3.4.3 Kapacita a kvalita infrastruktury a vybavenosti

Zvláště odlehlejší venkovské oblasti mají ve srovnání s většími městy a metropolitními oblastmi obecně horší vybavenost z hlediska kapacity i kvality. Týká se to i Jihomoravského kraje, a to jak v oblasti dopravní infrastruktury, tak i technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Tyto skutečnosti jednak zhoršují kvalitu života místních obyvatel, ale často jsou také příčinou ekonomického zaostávání příslušného regionu, nemožnosti lokalizace podnikatelských aktivit, zhoršené dostupnosti pracovních míst apod., což zpětně snižuje kvalitu života.

Periferní části kraje včetně měst, která se v těchto oblastech nacházejí, mají vzhledem k charakteru osídlení vysoký stupeň propojení silniční sítí. Tato síť je však velmi často zastaralá, nekvalitní a s řadou konfliktních míst. Síť silnic vnitrokrasného významu především postrádá kvalitní napojení na páteřní komunikace a obchvaty sídel. Problém silně souvisí s nedostatkem finančních zdrojů na modernizaci silničních komunikací. Do budoucna lze navíc očekávat naplnění hrozby poklesu financovatelnosti rekonstrukce regionálních silnic ze SF EU 2014+. Rekonstrukce místních a regionálních silnic bez modernizace nebo zásadního zlepšení parametrů není předmětem této strategie, protože se jedná o provozní činnost.

Jihomoravský kraj disponuje propracovaným integrovaným systémem veřejné dopravy. Z provozního hlediska jsou třeba jen dílčí, operativní úpravy systému. Z hlediska infrastruktury však lepšímu a z hlediska uživatele příjemnějšímu využití IDS brání dílčí nedostatky infrastruktury a vybavenosti přestupních uzlů. Síť železničních tratí obsluhujících okrajové regiony vyžaduje modernizaci některých úseků, na řadě z nich však neprobíhá ani prostá obnova. (Pozn.: Síť páteřních silničních i železničních komunikací je zahrnuta v oblasti 3 „Páteřní infrastruktura a dopravní napojení kraje“.)

Dílčím problémem jsou nedostatky v infrastruktuře pro cyklistickou dopravu. Na území kraje jsou vyznačeny rozsáhlé sítě cyklistických tras. Ty jsou však jednoduše primárně orientovány na rekreační účely a příliš nerespektují každodenní směry pohybu místních obyvatel, vazby na veřejnou dopravu atd. Kromě toho existuje řada úseků, které je z důvodu intenzity cyklistické dopravy a bezpečnosti v dopravě účelné vybavit samostatnou komunikací pro cyklisty (cyklostezkou), příp. cyklopruhem. Deficity lze nalézt i v doplňkové infrastruktuře pro cyklistickou dopravu. Samozřejmě se vzhledem k výškovým poměrům nedá cyklistická doprava ke každodennímu pohybu obyvatel (do školy, do zaměstnání) využít všude. Problematika infrastruktury pro pěší dopravu má místní charakter a není tudíž předmětem této strategie.

V případě technické infrastruktury se území Jihomoravského kraje jako celku vyznačuje relativně dobrou vybaveností. Přesto existují poměrně rozsáhlé (především venkovské) části kraje s relativně nízkým stupněm vybavenosti vodovodem či kanalizací, ale také zhoršenými možnostmi napojení na datové sítě i v případě sídel, jejichž velikosti by takové napojení odpovídalo. Některé sítě jsou zastaralé a vyžadují alespoň selektivní modernizaci (vodovody, kanalizace, veřejné osvětlení).

Problémy kapacity a kvality infrastruktury a vybavenosti znevýhodněných částí kraje lze shrnout do těchto bodů:

- V řadě oblastí nevyhovující dopravní napojení na páteřní dopravní síť a centra
- Hrozba poklesu vnějších finančních zdrojů na modernizaci silničních komunikací
- Dílčí nedostatky přestupních uzlů IDS
- Dosud převážně izolované a málo vybavené úseky infrastruktury pro cyklistickou dopravu
- Nenapojení řady sídel na technickou infrastrukturu (s vědomím, že pro malá sídla není jejich napojení na některé sítě ekonomicky reálné)
- Zastaralost některých sítí technické infrastruktury

3.4.4 Zemědělství a péče o krajinu

Pro Jihomoravský kraj je zemědělství tradičně významným odvětvím díky převaze kvalitních půd vhodných i pro intenzivní zemědělskou výrobu. Svou pozici si kraj v kontextu ČR udržuje i nadále, ale význam zemědělství v ekonomice kraje a zaměstnanosti celkově klesl. Významná jsou některá

dílčí zemědělská odvětví (vinařství, ovocnářství). Kraj má v důsledku zemědělské tradice poměrně vysoký podíl zemědělské půdy (zvláště pak půdy orné) na celkové rozloze. Platí to zvláště pro jižní části kraje, kde je dle Konceptu ochrany přírody Jihomoravského kraje zornění velmi vysoké a přináší s sebou řadu problémů ekologických, hygienických i hospodářských.

Trend poklesu významu zemědělství souvisí s tendencemi vývoje ekonomické struktury na národní a evropské úrovni i se slabou ochranou domácího trhu ze strany státu a vysokým podílem zemědělských produktů a potravin z dovozu na českém trhu. Z ekonomického hlediska tak dnes zemědělství hraje v ekonomice kraje spíše doplňkovou roli. Na území kraje se nachází řada nevyužitých objektů, které dříve sloužily zemědělské výrobě. Jen pomalu se objevuje provazování zemědělské výroby s dalšími (mimoprodukčními) odvětvími, která představují jednu z možností udržení zemědělské činnosti jako nástroje vitality venkova. Jihomoravský kraj rovněž výrazně zaostává za ostatními kraji v počtu ekologicky hospodařících zemědělských subjektů i ve výměře ekologicky obhospodařované půdy (Konceptu ochrany přírody a krajiny Jihomoravského kraje), a to především v důsledku tradice intenzivní formy zemědělské výroby. Zemědělství jako celek vyžaduje stabilizaci z důvodu své strategické povahy (jeden ze základních zdrojů ekonomiky), tvorby pracovních příležitostí v malých venkovských obcích a péče o krajinu.

V souvislosti s poklesem významu zemědělství došlo k poklesu rozlohy skutečně obhospodařovaných zemědělských ploch. Lesní plochy a trvalé travní porosty nahradily nevyužitou ornou půdu jen částečně. V případě ekologicky cenných ploch je možné (ale dosud neuskutečněné) využití těchto ploch pro stabilizaci krajiny (nejen zalesnění, ale i další přírodě blízké systémy, významné krajinné prvky, prvky ÚSES apod.). Častější je ponechání pozemků bez využití a bez změny kultury, a to i v souvislosti s komplikovanou vlastnickou strukturou. Tato území jsou silně ohrožena jednak šířením invazivních druhů, a zejména pak vodní i větrnou erozí. Využití technických (větrolamy apod.) nástrojů je dosud omezené a odvíjí se mj. od politiky pro využívání zemědělské krajiny na národní, příp. evropské úrovni.

Problémy zemědělství a péče o krajinu lze shrnout do těchto bodů:

- Celorepublikový trend poklesu významu zemědělství mající vliv jak na ekonomiku menších obcí, tak i na krajinu
- Slabá ochrana zemědělského trhu ze strany státu, nízký podíl regionálních zemědělských produktů na trhu
- Dosud nízký význam mimoprodukčních funkcí zemědělství a ekologicky hospodařících zemědělských subjektů
- Relativně velká rozloha nevyužívaných, původně zemědělských ploch ohrožených větrnou a vodní erozí a šířením invazivních druhů
- Plošně náročná výstavba alternativních zdrojů výroby elektrické energie na kvalitní zemědělské půdě

4 Globální a specifické cíle

Formulace přiměřeně ambiciózních rozvojových cílů je prvním krokem po identifikaci hlavních a dílčích problémů. Dobře zvolené a naformulované cíle umožňují následně najít adekvátní řešení v podobě definice priorit a opatření. Pro potřeby SRJMK jsou navrženy cíle ve dvojstupňové hierarchii:

- globální cíle (přibližně odpovídající úrovni hlavních problémů),
- specifické cíle (odpovídající úrovni dílčích problémů).

Hierarchii globálních a specifických cílů přibližuje následující tabulka. Tím, že hierarchie cílů reaguje na hierarchii problémů, je současně zajištěna provázanost mezi analytickou a návrhovou částí SRJMK 2020.

Tabulka 1: Globální a specifické cíle

Globální cíle	Specifické cíle
Zvýšit konkurenceschopnost regionální ekonomiky v evropském a globálním měřítku prostřednictvím rozvoje znalostní ekonomiky v klíčových/strategických odvětvích kraje, vysoké atraktivity regionu pro zahraniční investice a fungujícího segmentu malých a středních firem	Zvýšit inovační výkonnost regionální ekonomiky a zařadit JMK mezi nejvíce inovativní regiony EU
	Vytvořit podmínky pro dynamický rozvoj malého a středního podnikání
	Zvýšit efektivitu marketingu JMK z hlediska všech potenciálních cílových skupin
Zkvalitněním poskytovaných veřejných služeb vytvořit podmínky pro rozvoj všech skupin obyvatel	Zajistit kvalitní a dostupné sociální služby a zdravotní péči pro seniory
	Posílit význam a zvýšit zájem obyvatel o celoživotní vzdělávání
	Zvýšit vzdělanost obyvatel kraje a prohloubit její vazbu na trh práce
	Optimalizovat síť a zvýšit kvalitu služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
	Posílit atraktivitu bydlení v kraji pro přicházející pracovníky, jejich rodiny a studenty
	Zlepšit poskytování zdravotní péče a zlepšit zdravotní stav obyvatel
	Zvýšit efektivitu a zlepšit obraz veřejné správy
Vybudovat kvalitní, dostatečně kapacitní a dlouhodobě udržitelnou páteřní dopravní a technickou infrastrukturu kraje	Vytvořit kvalitní a kapacitní páteřní infrastrukturu pro silniční a cyklistickou dopravu
	Zmodernizovat a zkvalitnit páteřní infrastrukturu pro kolejovou dopravu
	Zlepšit napojení Brna na evropská centra a posílit propojení s letištěm Vídeň
	Zajistit dostatečně kapacitní a dlouhodobě udržitelné zásobování pitnou vodou
	Vytvořit fungující systém ochrany sídel před povodněmi
	Zajistit udržitelné zásobování a využívání energií
Stabilizovat znevýhodněné části kraje z hlediska jejich vybavenosti, ekonomického a sociálního rozvoje a využít krajiny	Zajistit adekvátní a ekonomicky udržitelnou vybavenost území veřejnými službami
	Zvýšit kvalitu a kompetenci místní samosprávy jako základního předpokladu a současně nástroje řešení problému zaostávání znevýhodněných částí kraje
	Zvýšit konkurenceschopnost místních podnikatelů a jejich napojení na vnější trhy a rozšířit nabídku pracovních příležitostí
	Zkvalitnit napojení na regionální a nadregionální rozvojová centra a osy a infrastrukturní vybavenost měst a obcí
	Stabilizovat krajinu s ohledem na její produkční funkci i z hlediska jejích přírodních hodnot a zvýšit udržitelnost, konkurenceschopnost a image zemědělství jako strategického odvětví z hlediska místní ekonomiky (vč. navazujících odvětví) i péče o krajinu

5 Priority a opatření

Splnění zvolených globálních a specifických cílů je podmíněno realizací řady aktivit. Jejich formulace je dle míry obecnosti, resp. konkrétnosti provedena opět ve dvou úrovních:

- rozvojové priority (reagující na hlavní problémy, resp. naplňující globální cíle),
- rozvojová opatření (reagující na dílčí problémy, resp. naplňující specifické cíle).

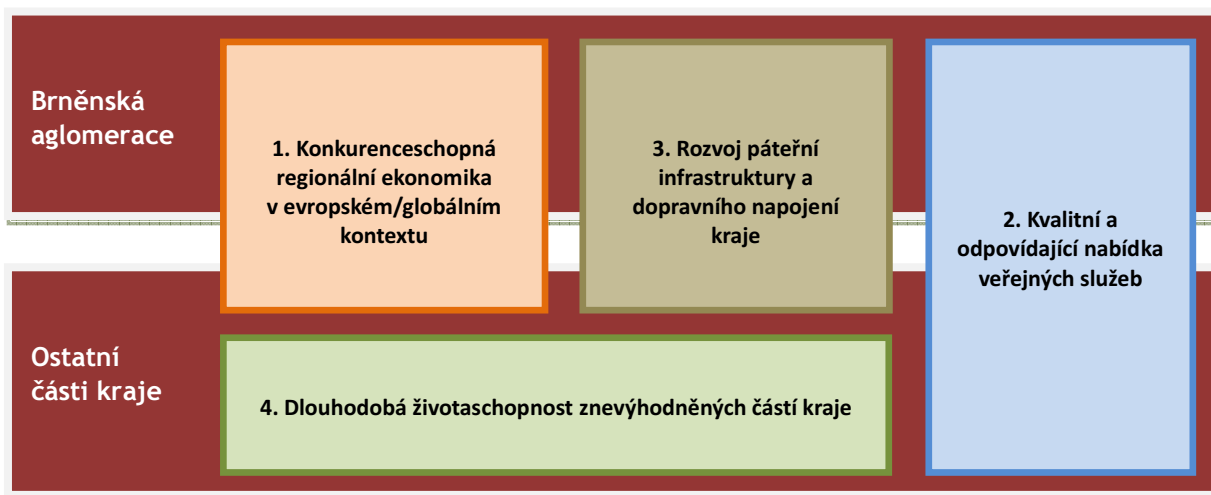
Priority jsou zpravidla definovány jako tematické okruhy, které jsou pro další rozvoj kraje zvláště důležité. Strategický princip rozhodování předpokládá, že priority nemohou postihnout veškerou problematiku, témata a okruhy možných intervencí - je-li něco rozvojovou prioritou, pak z podstaty definice musí existovat také témata, která prioritami nejsou. Tento přístup souvisí také s žádoucí koncentrací finančních prostředků na řešení vybraných problémů a témat oproti nežádoucí plošné distribuci finančních prostředků, která v konečném důsledku nemůže přinést žádoucí změny v žádné oblasti života v kraji. Každá prioritní osa je popsána krátkým textem, uvedením příslušného globálního cíle a výčtem opatření, která mají danou prioritu naplnit.

Pro realizaci SRJMK 2020 byly navrženy tyto 4 priority:

1. Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku
2. Kvalitní a odpovídající nabídka veřejných služeb
3. Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje
4. Dlouhodobá životaschopnost znevýhodněných částí kraje

Jednotlivé priority mají zřetelný územní rozměr, jak ukazuje následující schéma. Priority 1 a 3 jsou orientovány především na posílení konkurenceschopnosti kraje, jejíž těžiště spočívá v centru kraje, tedy brněnské aglomeraci. Smyslem obou priorit je však nejen posílit konkurenceschopnost centra, ale i umožnit ostatním částem kraje maximálně těžit z dynamického růstu brněnské aglomerace. Priorita 2 je zaměřena na rozvoj lidských zdrojů a veřejných služeb a jako celek tedy nemá územní rozměr, byť jej lze nalézt u jednotlivých opatření této priority. Čtvrtá priorita je přímo zaměřena na znevýhodněné části kraje a územní rozměr je tedy určující dimenzí pro její vymezení. Na úrovni SRJMK jsou znevýhodněné části kraje definovány obecně jako všechna území mimo brněnskou aglomeraci. Jsou tedy chápány široce jako množina regionů zasažených různými problémy a „znevýhodněními“. Patří sem tedy mj. regiony strukturálně postižené, hospodářsky slabé či výrazně periferní.

Obrázek 3: Územní rozměr priorit

Ke každé z definovaných priorit je formulováno několik opatření, která představují soubory intervencí. Opatření jsou tedy v případě SRJMK formulována relativně obecně. Popis všech opatření je zpracován v jednotné struktuře, která obsahuje následující body:

- název opatření,
- cíl opatření (tj. specifický cíl),
- oblasti intervence (rozdělené podle významu na zásadní a ostatní a podle kompetence kraje na přímé intervence v gesci kraje a na nepřímé intervence typu jednání, lobbying apod.),
- nositel a participující subjekty,
- ukazatele pro monitoring plnění opatření - ukazatele jsou navrženy v maximálním souladu s Indexem konkurenceschopnosti regionů zpracovaným Asociací krajů ČR a společností Ernst & Young v roce 2011, přičemž jsou preferovány průřezové a snadno měřitelné indikátory; mimoto jsou zejména u opatření, kde nelze zvolit žádný indikátor Indexu konkurenceschopnosti, doplněny také další vybrané ukazatele; ukazatele jsou pokud možno navrženy pro úroveň výsledku, měří tedy zprostředkovaný vliv realizace opatření (např. změny ve struktuře firem či obyvatelstva), nikoli v přímé výstupy jednotlivých projektů (např. počet uskutečněných kampaní či počet zapojených osob) ani dopady realizace SRJMK 2020; přehled indikátorů vč. indikátorů dopadu je uveden v části B.5,
- finanční zdroje (tj. zdroje možného financování),
- územní dopad (tedy dopad opatření na celé území kraje nebo pouze či převážně na jeho centrum nebo periferní regiony apod.),
- strategické projektové záměry a náměty pro dané opatření (tj. projekty zásadního, celokrajského významu) - jedná se o výčet námětů na investiční či neinvestiční projekty nebo systémové změny bez detailnějšího obsahového rozpracování, protože ve fázi zpracování SRJMK k řadě záměrů (námětů) neexistují bližší informace a nositelem řady z nich je jiný subjekt než Jihomoravský kraj; výčet je indikativní a během implementace SRJMK 2020 bude průběžně upravován (aktualizován).

Následující schéma přibližuje strukturu priorit opatření.

Tabulka 2: Struktura priorit a opatření SRJMK 2020

Priorita 1: Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku	Priorita 2: Kvalitní a odpovídající nabídka veřejných služeb	Priorita 3: Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje	Priorita 4: Dlouhodobá životaschopnost znevýhodněných částí kraje
Opatření 1.1: Rozvoj znalostní ekonomiky	Opatření 2.1: Rozšíření služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením	Opatření 3.1: Výstavba a modernizace páteřní silniční sítě a sítě páteřních cyklostezek	Opatření 4.1: Zachování dostupnosti veřejných služeb
Opatření 1.2: Kvalitní prostředí pro podnikání	Opatření 2.2: Zkvalitnění a rozšíření nabídky celoživotního vzdělávání a kulturního vyžití	Opatření 3.2: Výstavba a modernizace infrastruktury pro kolejovou dopravu	Opatření 4.2: Posílení kvality a kompetence místní samosprávy a místních iniciativ
Opatření 1.3: Efektivní marketing kraje	Opatření 2.3: Zkvalitnění školního vzdělávání dětí a mládeže vč. aktivit mimo výuku	Opatření 3.3: Zlepšení napojení Brna na globální centra	Opatření 4.3: Rozvoj podnikatelských aktivit
	Opatření 2.4: Zajištění dostupnosti služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením	Opatření 3.4: Zajištění udržitelného zásobování vodou	Opatření 4.4: Modernizace infrastruktury
	Opatření 2.5: Rozšíření zázemí pro studenty a cizince	Opatření 3.5: Rozšíření a zkvalitnění systému protipovodňové ochrany	Opatření 4.5: Zemědělství a péče o krajinu
	Opatření 2.6: Zajištění kvalitní péče o zdraví a sportovního vyžití	Opatření 3.6: Zajištění udržitelného zásobování a využívání energií	
	Opatření 2.7: Zefektivnění veřejné správy a zkvalitnění komunikace s veřejností		

5.1 Priorita 1: Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/globálním měřítku

V kontextu rozvoje globalizace ekonomiky a potřebě exportního zaměření místní ekonomiky je nutné chápat zvyšování konkurenceschopnosti v evropském, resp. globálním měřítku. Konkurenceschopnost ekonomiky JMK musí být založena primárně na rozvoji znalostní ekonomiky, resp. zvyšování inovační výkonnosti firem v klíčových/strategických průmyslových odvětvích.

Podmínkou pro rozvoj znalostní ekonomiky je rozvinutá vědecko-výzkumná základna kraje, která generuje výsledky v oblasti aplikovaného výzkumu, jež jsou komerčně využitelné v místním/regionálním měřítku (sladění poptávky a nabídky po výsledcích VaV) a prostřednictvím nových produktů prodejné na globálních trzích.

Z hlediska investic musí být JMK atraktivním místem pro lokalizaci podnikatelských - českých i zahraničních investic, zejména těch, které jsou zaměřeny na produkci s vyšší přidanou hodnotou a jsou schopné využít potenciál regionální vědecko-výzkumné základny. Na druhou stranu je důležité, aby v JMK rovněž vytvářel podmínky a prostředí pro rozvoj malých inovačních firem typu spin-off. Se zaměřením na tento segment investic tím souvisí také zaměstnávání kvalifikované a vzdělané domácí a zahraniční pracovní síly, která se na vytváření produkce s vysokou přidanou hodnotou podílí.

Důležitou součástí regionální ekonomiky musí být oborově diverzifikovaný segment dynamických malých a středních firem v průmyslu i službách. Tyto firmy tvoří „vestavěný stabilizátor ekonomiky“. Jejich konkurenceschopnost je založena na aplikaci inovací v širokém slova smyslu (nikoliv pouze technologické firmy).

Povědomí o silných stránkách kraje z hlediska investorů, ale i vědců, kvalifikovaných pracovníků nebo návštěvníků cestovního ruchu, resp. všech cílových skupin důležitých pro rozvoj ekonomiky kraje, musí zajišťovat efektivní marketing. Dílčí, tematicky zaměřený marketing/prezentace kraje musí být nahrazen komplexním systémem marketingu s jasně definovanými cílovými skupinami, produkty a způsobem jejich propagace.

Pro naplnění priority jsou zvolena tato opatření:

- 1.1 Rozvoj znalostní ekonomiky
- 1.2 Kvalitní prostředí pro podnikání
- 1.3 Efektivní marketing kraje

5.1.1 Opatření 1.1: Rozvoj znalostní ekonomiky

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit inovační výkonnost regionální ekonomiky a zařadit JMK mezi nejvíce inovativní regiony EU 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Podpora transferu technologií Rozvoj poradenství a služeb pro inovační firmy (vč. podpory vytváření klastrů a klastrových iniciativ v rámci klíčových odvětví kraje) Modernizace a upgrade stávající a nově budované inovační a VaV infrastruktury ve střednědobém horizontu Podpora projektu na rozvoj lidských zdrojů v oblasti VaV (CEITEC, ICRC, SoMoPro, EURAXESS atd.) Zkvalitnění lidských zdrojů ve výzkumu, vývoji a inovacích (ve vazbě na prioritu 2) Podpora mobility vědců (ve vazbě na opatření 2.4) Atrakce investic s vysokou přidanou hodnotou výroby, které na sebe váží vědu a výzkum Atrakce firem zaměstnávající kvalifikovanou domácí i zahraniční pracovní sílu 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora odvětví s vysokým inovačním potenciálem (strojírenství, elektrotechnika, informační technologie, life-sciences, environmentální technologie) Transfer výsledků inovací a výzkumu i do periferních oblastí kraje ve formě vhodných informačních a poradenských služeb (ve vazbě na opatření 4.3)
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Rozvoj internacionalizace ve výzkumu, vývoji a inovacích Realizace národních priorit v oblasti výzkumu a vysokého školství Prosazování inovační politiky a rozvoje znalostní ekonomiky jako strategického cíle vlády ČR Využití potenciálu veřejných subjektů (KÚ JMK, obecní samosprávy, školy, nemocnice atp.) při realizaci veřejných zakázek na nákup inovativních technologií (innovative pre-commercial public procurement) jako zdroj rozvoje inovativního podnikání v JMK 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: JIC, JCMM, RRAJM, vysoké školy, regionální centra výzkumu, pracoviště Akademie věd ČR, centra excelence, hospodářské komory, Statutární město Brno 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Sofistikovanost podnikání, indikátory % zaměstnaných v sektorech J a K (high-tech odvětvích) na celkovém počtu zaměstnaných v kraji a Podíl zaměstnanců pracujících ve výzkumu a vývoji na celkové pracovní síle, Celkové výdaje na VaV v % HDP 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, Rámcový program EU, soukromé zdroje 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Realizace systému inovačních voucherů Realizace soutěže „Ph.D. talent“ 	

5.1.2 Opatření 1.2: Kvalitní prostředí pro podnikání

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Vytvořit podmínky pro dynamický rozvoj malého a středního podnikání 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zkvalitnění institucionálního prostředí vč. regulačního rámce na regionální úrovni Nefinanční podpora infrastruktury pro rozvoj malého a středního podnikání (nástroje územního plánování, příprava ploch a podnikatelských zón, podpora exportu apod.) Zlepšení přístupu MSP k finančním zdrojům Cílené lákání investorů a následná péče o investory Budování infrastruktury cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora společenské angažovanosti v kontextu posílení podnikatelského ducha (např. formou soutěží, cen, alias TEDx atp.) Podpora malého a středního podnikání v oblasti ČR
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Zkvalitnění institucionálního prostředí vč. regulačního rámce na národní úrovni Vytváření podmínek pro rozvoj podnikání, zejména ve strategických odvětvích kraje (viz poznámka pod tabulkou) 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: HK, Statutární město Brno, JIC, JCMM, CCRJM, výzkumná centra, vysoké školy, centra excelence 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Makroekonomická stabilita, indikátory Vývoz z kraje jako % HDP kraje, Vývoz z kraje jako % celkového vývozu ČR Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, soukromé zdroje 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Zpracování koncepce exportu Jihomoravského kraje Balíčky pro investory (brownfields, greenfields) 	

(Pozn.: Opatření se týká především podpory prostředí pro podnikání ve strategických odvětvích Jihomoravského kraje, tedy v elektrotechnice, strojírenství, IT, life-sciences a cestovním ruchu.)

5.1.3 Opatření 1.3: Efektivní marketing kraje

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit efektivitu marketingu JMK z hlediska všech potenciálních cílových skupin 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Integrace marketingových aktivit a vytvoření komplexního systému marketingu kraje cíleného na konkrétní skupiny (vědce, studenty, kvalifikované pracovníky, investory, návštěvníky a turisty) z ČR i zahraničí a nabízející konkrétní produkty (odvětví), vč. definice územního rozměru Tvorba marketingových kampaní zaměřených na jednotlivé cílové skupiny 	<ul style="list-style-type: none"> Marketingová a administrativní podpora VaV Marketingová a administrativní podpora exportních firem Marketingová a administrativní podpora cestovního ruchu
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Marketingová podpora JMK na úrovni centrálních organizací (Czechinvest, Czechtourism) 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: hospodářské komory, CCRJM, JCMM, JIC, Regionální rozvojová agentura jižní Moravy, vysoké školy, výzkumná centra, města a obce (vč. Statutárního města Brno) 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet marketingových produktů a kampaní s jasně definovanou cílovou skupinou a v souladu s marketingovou strategií kraje 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoření jednotného marketingového systému kraje s ohledem na cílové skupiny, produkty a segmenty a uvedené do praxe Realizace marketingové strategie kraje 	

5.2 Priorita 2: Kvalitní a odpovídající nabídka veřejných služeb

Priorita je zaměřena na široké spektrum aktivit v oblasti rozvoje veřejných služeb. Na základě identifikovaných problémů je zde stanoveno sedm rozvojových opatření. V první řadě jde o rozvoj širokého spektra služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením (s důrazem na sociální služby a zdravotní péči), tedy pro skupinu obyvatel, jejíž podíl na obyvatelstvu dlouhodobě roste. Následují dvě opatření týkající se široké oblasti vzdělávání zahrnující jak školní vzdělávání dětí a mládeže, tak oblast mimoškolního vzdělávání a celoživotního sebevzdělávání obyvatel s cílem zvýšit vzdělanost a kvalifikaci obyvatel a více propojit oblast vzdělávání a trhu práce. Další opatření se věnuje problematice sociálního vyloučení se zaměřením primárně na zlepšení služeb, poradenství a programů pro osoby ohrožené sociálním vyloučením. Páté opatření se zaměřuje na rozšíření a zkvalitnění nabídky pro studenty a přicházející pracovníky a jejich rodiny tak, aby došlo k posílení jejich vztahu k Jihomoravskému kraji a integraci do společnosti. Šesté opatření zahrnuje aktivity pro posílení zdraví obyvatel. Poslední opatření je zaměřeno na zlepšení negativní pověsti veřejné správy, zlepšení její komunikace s veřejností a výměnu zkušeností a know-how mezi orgány veřejné správy a dalšími subjekty.

Pro naplnění priority jsou zvolena tato opatření:

- 2.1 Rozšíření služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- 2.2 Zkvalitnění a rozšíření nabídky celoživotního vzdělávání a kulturního vyžití
- 2.3 Zkvalitnění školního vzdělávání dětí a mládeže vč. aktivit mimo výuku
- 2.4 Zajištění dostupnosti služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
- 2.5 Rozšíření zázemí pro studenty a cizince
- 2.6 Zajištění kvalitní péče o zdraví a sportovního vyžití
- 2.7 Zefektivnění veřejné správy a zkvalitnění komunikace s veřejností

5.2.1 Opatření 2.1: Rozšíření služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zajistit kvalitní a dostupné sociální služby a zdravotní péči pro seniory a osoby se zdravotním postižením 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobý monitoring nabídky a poptávky v oblasti služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením Rozvoj kvality a profesionalizace služeb (zvyšování kompetence pracovníků) Vytvoření dostupné a kvalitní sítě terénních a ambulantních sociálních služeb a denních stacionářů Podpora transformačních a humanizačních procesů v pobytových službách pro seniory a osoby se zdravotním postižením Optimalizace lůžkových kapacit (ve vazbě na kapacity zdravotnických zařízení) Podpora subjektů působících v oblasti sociální péče pro seniory a osoby se zdravotním postižením vč. pokračování víceletého financování služeb Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením na trhu práce a podpora vzniku chráněných pracovních míst. Podpora zdravého a aktivního stylu života Podpora vzdělávání třetího a čtvrtého věku a přenos mezigeneračních myšlenek Podpora procesů plánování sociálních služeb v kraji a obcích s rozšířenou působností Rozvoj bezbariérového prostředí Pokračování víceletého financování sociálních služeb (společně dalším opatřením) 	<ul style="list-style-type: none"> Zajištění odpovídající nabídky pobytových sociálních služeb s ohledem na potřebnost vyplývající z procesu plánování sociálních služeb a dostupné zdroje Podpora pobytových komunitních služeb s malou kapacitou (do 12 osob), příp. transformace vybraných velkých zařízení na menší zařízení komunitní Podpora vytváření podmínek pro volnočasové aktivity pro seniory Informovanost a osvěta
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Rozvoj domácí zdravotní péče Rozvoj sítě sociálního bydlení pro seniory a osoby se zdravotním postižením Podpora sociálního podnikání 	<ul style="list-style-type: none"> Rozvoj sítě bydlení pro seniory Využití potenciálu veřejných pobytových sociálních služeb při nákupu inovativních technologií (innovative pre-commercial public procurement) ve vazbě na opatření 1.1
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: města a větší obce, podnikatelé, neziskové organizace 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Zdraví, zdravotnictví a sociální služby, indikátory Počet míst v zařízeních sociální péče na 1 000 obyvatel, Počet míst v domovech důchodců (tj. domovech pro seniory, pozn. aut.) na 1 000 obyvatel (nad 65 let) Celková kapacita (počet míst) zařízení sociálních služeb 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, soukromý investor, města a větší obce 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoření systému vzdělávání pro poskytovatele sociálních služeb a pro veřejnost (rodiny pečující o seniory a zdravotně postižené apod.) Vytvoření monitoringu potřeb (nabídky a poptávky) v oblasti sociálních služeb 	

(Pozn.: Jednotlivé aktivity mají vazbu na Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji.)

5.2.2 Opatření 2.2: Zkvalitnění a rozšíření nabídky celoživotního vzdělání a kulturního vyžití

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Posílit význam a zvýšit zájem obyvatel o celoživotní vzdělávání 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíření nabídky celoživotního vzdělávání pro osoby v produktivním věku • Realizace aktivit zaměřených na zásadní rekvalifikaci obyvatel pro potřeby pracovního trhu • Rekonstrukce a modernizace zařízení sloužících k celoživotnímu učení (včetně neformálního vzdělávání) a modernizace jejich vybavení vedoucí ke zkvalitnění výuky • Prevence kriminality a protidrogová prevence • Podpora dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků a dalších vzdělavatelů • Podpora NNO působících v oblasti celoživotního a neformálního vzdělávání, vč. zavedení víceletého financování • Propagace potřebnosti celoživotního sebevzdělávání • Rozšíření a zkvalitnění nabídky kulturního vyžití • Rekonstrukce a modernizace vybraných objektů pro celoživotní vzdělávání vč. modernizace jejich vybavení vedoucí ke zkvalitnění výuky • Pokračování víceletého financování sociálních služeb (společně dalším opatřením) 	<ul style="list-style-type: none"> • Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, zejména v oblastech nakládání s vodou, energiemi a odpady • Modernizace vybavení v zařízeních sloužících k celoživotnímu učení (včetně neformálního vzdělávání)
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření vzdělávacích programů celoživotního učení • Spolupráce vzdělávacích organizací s podnikatelskou sférou • Výstavba, modernizace a rekonstrukce objektů pro kulturu a umění 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> • Jihomoravský kraj • Participující subjekty: vzdělávací instituce, podnikatelé, neziskové organizace, města a větší obce, hospodářské komory 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> • Počet návštěvníků zpřístupněných kulturních památek 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • Jihomoravský kraj, města a obce, SF EU, soukromý investor 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> • Celé území s důrazem na znevýhodněné části kraje 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedení víceletého systému financování v oblasti celoživotního vzdělávání • Vytvoření systému monitoringu nabídky a poptávky v oblasti celoživotního vzdělávání • Vytvoření programů celoživotního vzdělávání úředníků 	

5.2.3 Opatření 2.3: Zkvalitnění školního vzdělávání dětí a mládeže vč. aktivit mimo výuku

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit vzdělanost obyvatel kraje a prohloubit její vazbu na trh práce 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Provozování kapacity SŠ s demografickým vývojem kraje Podpora provozování kapacity ZŠ s demografickým vývojem kraje Podpora průběžného testování žáků Podpora posílení komunitní role škol a spolupráce škol se zahraničními partnerskými subjekty Podpora výuky cizích jazyků na všech stupních vzdělávání Podpora zaměstnávání vyučujících ze zahraničí Podpora dlouhodobých stáží vyučujících na zahraničních školách včetně hrazení nákladů s tím spojených pro rodinné příslušníky učitelů Podpora veřejné školní dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> Zavedení systému pro sledování uplatnění absolventů škol a jednotlivých oborů na krajské úrovni a dlouhodobá prezentace jeho výsledků veřejnosti Rekonstrukce a modernizace vybraných budov škol a školských zařízení Modernizace vybavení škol vedoucí ke zkvalitnění výuky
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Změna systému financování školství Silnější regulace vzniku (zejména soukromých) škol Optimalizace sítě základních škol ve vztahu k očekávanému (středně- až dlouhodobému) demografickému vývoji Spolupráce vzdělávacích organizací s podnikatelskou sférou a NNO Popularizace přírodovědných a technických oborů Realizace celostátních školních programů Zdravá škola, Škola pro udržitelný rozvoj, Ekoškola na školách v JMK 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: MŠMT, vzdělávací instituce, neziskové organizace, podnikatelé, města a větší obce 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Kvalita základního a středního vzdělávání, indikátor Průměrné skóre 15letých v testech PISA Míra nezaměstnanosti obyvatel ve věku 15 – 24 let 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, státní rozpočet, města a obce 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Zřízení menšího počtu špičkových center středoškolské oborové přípravy Iničiacie jednání s dotčenými obcemi k optimalizaci sítě ZŠ Vytvoření monitoringu uplatnitelnosti absolventů SŠ 	

(Pozn.: Jednotlivé aktivity mají vazbu na Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji.)

5.2.4 Opatření 2.4: Zajištění dostupnosti služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Optimalizovat síť a zvýšit kvalitu služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Analýza současného stavu nabídky a poptávky a specifik v jednotlivých lokalitách JMK Podpora zkvalitňování a rozvoje terénních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením Podpora vzdělávání a zaměstnávání sociálně problémových skupin a skupin ohrožených sociálním vyloučením (např. osob ve věku 50+ let) Podpora dostupnosti odborného sociálního poradenství a občanskoprávního poradenství – optimalizace sítě Podpora procesů komunitního plánování vč. plánování sociálních služeb v kraji a obcích s rozšířenou působností Podpora vytváření místní sítě služeb, jejich návaznosti a provázanosti s procesem komunitního plánování sociálních služeb – priority + financování Podpora programů a služeb zaměřených na resocializaci osob se závislostí na alkoholu a jiných návykových látkách Pokračování víceletého financování sociálních služeb (společně dalším opatřením) 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora principu partnerství státních i nestátních subjektů při práci s osobami ohroženými sociálním vyloučením Podpora multidisciplinárního přístupu Podpora vytváření podmínek na trhu práce Informovanost a osvěta
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Dostupnost sociálního bydlení Zlepšení dostupnosti zdravotní a sociální péče a prevence Péče o nezaopatřené děti Dostupnost nabídky vzdělávání Podpora sociálního podnikání 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: obce s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji, orgány veřejné správy, NNO, podnikatelé 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Efektivita trhu práce, indikátor Dlouhodobě nezaměstnaní (12 měsíců a déle) jako procento celkového ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15-64 let 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, MPSV, obce a města 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Bez územního průmětu, resp. jednotlivá opatření mohou být územně cílena dle zjištěné koncentrace osob ohrožených sociálním vyloučením 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoření monitoringu potřeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením Realizace projektu „Podpora plánování rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji II.“ Vypracování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v JMK Pilotní projekt „Pracovní zapojení ohrožené skupiny 50+ do oblastí sociální péče (terénní ambulantní, denní stacionáře)“ 	

5.2.5 Opatření 2.5: Rozšíření zázemí pro studenty a cizince

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> • Posílit atraktivitu bydlení v kraji pro přicházející pracovníky, jejich rodiny a studenty 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedení průzkumu potřeb přicházejících pracovníků a jejich rodin • Podpora společenských, kulturních a sportovních aktivit • Podpora integrace cizinců do společnosti a jejich informovanosti (vč. překonávání administrativních překážek při příchodu z ciziny, podpory výuky češtiny pro cizince a zlepšení jazykového vybavení např. cizinecké policie) • Podpora zapojení zahraničních pracovníků a jejich rodinných příslušníků do realizace jazykových kurzů • Podpora rozvoje (středního) školství s mezinárodní akreditací • Podpora ulehčování administrativní (byrokratické) zátěže v rámci možností regionální politiky, včetně podpory využívání angličtiny na úřadech (English-Friendly City), elektronizace byrokracie atd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora mobility studentů (ve vazbě na opatření 1.1) • Podpora vzniku neuzavřených obytných celků
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukce a modernizace vysokoškolských kolejí a jejich zázemí 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj mezinárodních MŠ a ZŠ, příp. MŠ a ZŠ s výukou v cizím jazyce • Zvýšení kapacity vysokoškolských kolejí
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> • Jihomoravský kraj • Participující subjekty: vysoké školy, podnikatelé, JCMM, město Brno 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> • Index konkurenceschopnosti: pilíř Efektivita trhu práce, indikátor Míra zaměstnanosti cizinců jako % cizinců legálně žijících v ČR 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> • Jihomoravský kraj, SF EU, další evropské zdroje, soukromý investor 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> • Brněnská aglomerace a ostatní velká města 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> • Založení anglické mezinárodní školy v Brně • Vybudování Domu integračních služeb JMK pro cizince • Udržení projektu Podpora internacionalizace jihomoravských VŠ • Zajištění programu SoMoPro 	

5.2.6 Opatření 2.6: Zajištění kvalitní péče o zdraví a sportovního využití

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zlepšit poskytování zdravotní péče a zlepšit zdravotní stav obyvatel 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Podpora dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků (ve vazbě na opatření 2.2) Dlouhodobá propagace a osvěta zdravého životního stylu Podpora sportování a sportovních aktivit obyvatel jako nástroje zdravého životního stylu Podpora nabídky v oblasti sportu a turistiky, zejména prostřednictvím organizací, jejichž aktivity jsou zaměřeny na zvyšování fyzické a psychické kondice podstatné části obyvatelstva kraje (v souladu s principem „sport pro všechny“) 	
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Modernizace vybavení zdravotnických zařízení Vytváření vzdělávacích programů celoživotního učení Rozšíření nabídky aktivit spojených se zdravým životním stylem vč. související infrastruktury Výstavba, rekonstrukce a modernizace infrastruktury pro sportování obyvatel Využití potenciálu zdravotnických zařízení při podpoře veřejných zakázek na nákup inovativních technologií (innovative pre-commercial public procurement) ve vazbě na opatření 1.1 	<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukce a modernizace některých zdravotnických zařízení
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: zdravotnická zařízení, NNO, vzdělávací instituce, města a obce 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Zdraví, zdravotnictví a sociální služby, indikátory Průměrná očekávaná délka života mužů a žen v letech při narození za předpokladu zachování úmrtnostních parametrů Průměrná pracovní neschopnost 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU, soukromý investor 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Bez územního průmětu 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Optimalizace lůžkových kapacit ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociální péče 	

5.2.7 Opatření 2.7: Zefektivnění veřejné správy a zkvalitnění komunikace s veřejností

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit efektivitu a zlepšit obraz veřejné správy 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Podpora, vytváření a rozvoj partnerství na úrovni kraje, ČR i EU, podpora projektů přeshraniční spolupráce (CBC, region Centrope) a mezinárodních projektů a strategií Rozvoj využívání moderních komunikačních nástrojů a metod řízení při výkonu práce i komunikace s veřejností Prezentace výsledků práce krajského úřadu veřejnosti a PR krajské samosprávy a krajského úřadu Dlouhodobé zvyšování kvalifikace zaměstnanců krajského úřadu Zavedení inovačního systému ve veřejné správě 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora dalšího vzdělávání pracovníků ve veřejné správě Podpora formálního či neformálního ustavení brněnské aglomerace
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Výměna zkušeností a know-how mezi partnerskými subjekty Dlouhodobé zvyšování kvalifikace zaměstnanců městských a obecních samospráv (úředníků, městské policie atd.) 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: orgány veřejné správy, partnerské subjekty v ČR a zahraničí, vzdělávací instituce 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet podaných oprávněných stížností na KÚ JMK, úřady OPÚ a úřady ORP 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, SF EU 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Bez územního průmětu 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Zavedení systému zvláštní způsobilosti v činnostech prováděných v samostatné působnosti PR kampaň propagující veřejnosti práci krajských úředníků Krajského úřadu Jihomoravského kraje Vznik Inovační akademie pro veřejnou správu 	

5.3 Priorita 3: Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje

Cílem priority je vybudovat v Jihomoravském kraji páteřní dopravní a technickou infrastrukturu, která je moderní, kvalitní a má dostatečnou kapacitu. Opatření obsažená v této prioritě se primárně týkají oblastí/témat s celokrajským významem a dopady nadregionálního významu a vzájemně se doplňují s opatřením „Modernizace infrastruktury“ ve znevýhodněných částí kraje (Priorita 4).

Prioritu a v rámci ní navrhovaná opatření lze rozdělit do dvou částí. První tři opatření se týkají dopravy a spočívají v dobudování a modernizaci páteřní dopravní infrastruktury kraje, která zajišťuje vnější napojení kraje a jejíž kvalita a dostatečná kapacita je zásadní pro udržení a další posílení pozice Jihomoravského kraje ve (středo)evropském prostoru. Opatření pokrývají infrastrukturu pro silniční, kolejovou a leteckou dopravu.

Druhá část opatření se zaměřuje na infrastrukturu vodního a energetického hospodářství. Dokončení systému protipovodňové ochrany v záplavových územích Jihomoravského kraje spočívá v zavádění přírodě blízkých i technických protipovodňových opatření a jeho cílem je vybudování systému, který pomůže eliminovat nebo alespoň významně snížit dopady globálních změn klimatu v podobě zvýšené srážkové činnosti. Cílem dalších dvou opatření je v kraji vybudovat udržitelné zásobování pitnou vodou a energiemi, díky kterému bude kraj lépe připraven na rizika spojená s jejich nedostatkem na národní či vyšší úrovni. Dílčí navrhované aktivity se zaměřují na kvalitní a kapacitní infrastrukturu na jedné straně a na větší efektivitu hospodaření s oběma zdroji na straně druhé.

Pro naplnění priority jsou zvolena tato opatření:

- 3.1 Výstavba a modernizace páteřní silniční sítě a sítě páteřních cyklostezek
- 3.2 Výstavba a modernizace infrastruktury pro kolejovou dopravu
- 3.3 Zlepšení napojení Brna na globální centra
- 3.4 Zajištění udržitelného zásobování pitnou vodou
- 3.5 Rozšíření a zkvalitnění systému protipovodňové ochrany
- 3.6 Zajištění udržitelného zásobování a využívání energií

5.3.1 Opatření 3.1: Výstavba a modernizace páteřní silniční sítě a sítě páteřních cyklostezek

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Dobudovat a zkvalitnit vnější dopravní napojení kraje a navazující komunikace vyšších kategorií 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé		<ul style="list-style-type: none"> Přizpůsobování sítě II. a III. tříd rozvoji brněnské aglomerace ve vazbě na páteřní silniční síť (pozn. nejsou součástí páteřní silniční sítě, ale jsou důležité pro rozvoj centra) Podpora systematického rozvoje sítě mezinárodních cyklostezek EuroVelo
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Dokončení přípravy a zahájení výstavby rychlostních komunikací spojujících kraj s Vídní a severem republiky Zlepšení parametrů dálnice D1 v okolí Brna a směrem na Prahu (dokončení přípravy a realizace) Dokončení rozestavěných a zahájení nových staveb VMO v Brně Příprava a realizace obchvatů a úprav parametrů silnic I. třídy Zvyšování regionální mobility prostřednictvím připojení sekundárních a terciárních uzlů k infrastruktuře sítě TEN-T 	<ul style="list-style-type: none"> Dokončení přípravy a zahájení výstavby rychlostní komunikace mezi Břeclaví a Olomoucí Realizace protihlukových opatření v dopravně exponovaných oblastech ve vazbě na dálnice, rychlostní silnice a silnice I. třídy
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: Statutární město Brno, Ředitelství silnic a dálnic, Nadace Partnerství 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Infrastruktura, indikátory Hustota sítě dálnic a rychlostních silnic v kraji Počet usmrcených osob při dopravních nehodách Věcná škoda při dopravních nehodách 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, Kohezní fond, SR ČR, SFDI, Jihomoravský kraj 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Linie dopravních komunikací, území dotčených obcí 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Příprava a realizace dokončení R52 Pohořelice – Mikulov st. hr. (váže se i k opatření 3.3) Příprava a realizace dokončení R43 Brno – Svitávka – V. Opatovice hr. kr. Příprava a realizace modernizace D1 (rozšíření Kývalka – Holubice, Mirošovice – Kývalka) Příprava a realizace R 55 Moravský Písek (hranice kraje) – Břeclav (D2) Příprava a realizace modernizace I/53 Pohořelice – Znojmo Příprava VMO Brno - Tomkovo náměstí - Rokytova Výstavba VMO Brno – Žabovřeská II Výstavba obchvatu I/55 Břeclav Dokončení výstavby obchvatu I/38 Znojmo Úprava mezinárodních koridorů EuroVelo 4,9 a 13 	

Opatření 3.2: Výstavba a modernizace infrastruktury pro kolejovou dopravu

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zmodernizovat páteřní infrastrukturu pro kolejovou dopravu 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Příprava záměru Severojižního kolejového diametru města Brna 	<ul style="list-style-type: none"> Vybudování veřejných logistických center v Brně a Břeclavi
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Příprava a realizace kompletní přestavby železničního uzlu Brno Modernizace páteřních železničních tratí IDS JMK a sítě TEN-T 	<ul style="list-style-type: none"> Přestavba železničních uzlů v návaznosti na tranzitní železniční koridory a na potřeby IDS JMK Výstavba zásadně chybějících úseků tramvajových tratí v Brně Rozšíření infrastruktury pro příměstskou železniční dopravu v brněnské aglomeraci Podpora zavádění telematiky ve veřejné kolejové dopravě
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: Statutární město Brno, Správa železniční dopravní cesty 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet cestujících ve veřejné (železniční a veřejné autobusové) dopravě v rámci kraje 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, Kohezní fond, SR ČR, SFDI, Jihomoravský kraj, Statutární město Brno 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Linie dopravních komunikací, území dotčených obcí 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Přestavba železničního uzlu Brno (projekt Europoint Brno) Elektrizace železniční trati Brno – Zastávka Modernizace železniční trati Brno – Přerov – I. etapa Blažovice – Nezamyslice Příprava modernizace trati Brno – Přerov – III. etapa Brno - Blažovice Příprava záměru Severojižního kolejového diametru města Brna Výstavba tramvajových tratí v Brně (Osová – kampus Bohunice, Štefánikova čtvrt – Lesná, k rozvojové lokalitě Kamechy) Příprava staveb aglomeračního projektu brněnské příměstské železniční dopravy (Hrušovany u B. – Židlochovice, Boskovická spojka, Křenovická spojka, Šakvice – Hustopeče, výhybna Zbýšov) Příprava a realizace nadregionálního multimodálního veřejného logistického centra 	

5.3.2 Opatření 3.3: Zlepšení napojení Brna na globální centra

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zlepšit napojení Brna na evropská centra a posílit propojení s letištěm Vídeň 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé		<ul style="list-style-type: none"> Modernizace letiště Brno
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitní a kapacitní silniční spojení s Vídní Zajištění leteckého napojení na některé z okolních uzlových letišť (Mnichov, Frankfurt, Vídeň, Praha apod.) 	<ul style="list-style-type: none"> Rozšiřování počtu významných evropských destinací Kvalitní veřejná doprava na letiště Brno Kvalitní a kapacitní spojení na uzlová letiště Podpora zavádění telematiky v silniční dopravě
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: Letiště Brno a.s., ŘSD, SŽDC, Statutární město Brno, soukromí provozovatelé/dopravci 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet pohybů letadel na letišti Brno za rok Počet odbavených cestujících v letecké dopravě na letišti Brno za rok 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, SR ČR, Letiště Brno a.s., Jihomoravský kraj, Statutární město Brno 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Brno, linie dopravních komunikací 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Zajištění leteckého napojení na některé z okolních uzlových letišť Napojení letiště Brno – Tuřany na železniční koridor Přeshraniční spolupráce integrovaných dopravních systémů Jihomoravského kraje, Dolního Rakouska, Vídně 	

(Pozn. Jednotlivé aktivity mají vazbu na středoevropský region CENTROPE a pilotní aktivitu projektu Capacity Centrepe „Infrastructure Needs Assessment Tool“)

5.3.3 Opatření 3.4: Zajištění udržitelného zásobování vodou

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zajistit dostatečně kapacitní a dlouhodobě udržitelné zásobování pitnou vodou 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé		<ul style="list-style-type: none"> Environmentální osvěta v oblasti nakládání s pitnou vodou a ochrany životního prostředí obecně (ve vazbě na opatření 2.2)
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Důsledné používání existujících legislativních nástrojů pro zabezpečení ochrany zdrojů pitné vody Zabezpečení ochrany přirozené akumulace vod (LAPV) Budování, rekonstrukce a obnova vodovodních sítí Výstavba a rekonstrukce čistíren odpadních vod a kanalizací Zajištění kvality povrchových vod vč. vod pro rekreaci a snížení jejich eutrofizace 	<ul style="list-style-type: none"> Zlepšování technologických procesů k zajištění pitné vody
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, Společnosti provozující vodovody a kanalizace (budování a rekonstrukce vodovodních sítí a kanalizací, čištění odpadních vod), Povodí Moravy (rekonstrukce a čištění vodních nádrží) Participující subjekty: ORP, města a obce, mikroregionální sdružení vč. dobrovolných svazků obcí, Sdružení obcí a měst jižní Moravy 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Infrastruktura, indikátor Podíl čištěných odpadních vod Objem vyrobené pitné vody z vodovodů pro veřejnou potřebu 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, Kohezní fond, SR ČR, SFŽP, Jihomoravský kraj, soukromé zdroje 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Povodí řek, území dotčených obcí 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Vybudování vodovodu na Hornácku Rozšíření Vířského oblastního vodovodu na Břeclavsko Monitoring a realizace opatření ke zlepšení čistoty vody ve vodní nádrži Vranov Výstavba vodovodu Medlánky Výstavba retenční nádrže Královka Modernizace a optimalizace kanalizační a stokové sítě na území města Brna 	

(Pozn.: Opatření je obecně reakcí na hrozící problémy se zásobováním vodou (nedostatek, zhoršující se kvalita) a s klimatickými změnami.)

5.3.4 Opatření 3.5: Rozšíření a zkvalitnění systému protipovodňové ochrany

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Vytvořit fungující systém ochrany sídel před povodněmi 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zavádění a zkvalitnění krizového řízení při ohrožení povodněmi Usměrňování narušování retenční schopnosti krajiny v procesu územního plánování (s vazbou na LPAV) 	
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Technická ochrana před povodněmi Zvyšování retenční schopnosti krajiny na celých plochách povodí revitalizací vodních ekosystémů a zaváděním vhodných prvků v krajině Podpora šetrných forem zemědělského a lesnického hospodaření 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Správci vodních toků, Jihomoravský kraj (krizové řízení, podpora šetrných forem hospodaření) Participující subjekty: města a obce, mikroregionální sdružení, Sdružení obcí a měst jižní Moravy 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet vybudovaných protipovodňových opatření za rok Objem finančních zdrojů vložených do protipovodňových opatření za rok 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, SR ČR, SFŽP, správy povodí, města a obce 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Povodí řek, území dotčených obcí 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení retence v poldru Příkladky a využití řízené inundace na levém břehu Dyje od Trkmanky po Pohansko pro optimalizaci transformace povodní Protipovodňová opatření v Ivančicích (na soutoku tří řek) Vodohospodářský uzel – zaústění odlehčovacího ramene Kyjovky do Moravy Zkapacitnění koryt vodních toků v Břeclavi na Q100 Protipovodňová opatření v Brně v návaznosti na řešení železničního uzlu Brno Realizace prvních čtyř etap protipovodňových opatření podle Generelu odvodnění města Brna Stavba záchytného poldru Ostopovice Protipovodňová opatření ve Vranově nad Dyjí (s vlivem na optimalizaci transformace povodní a protipovodňovou ochranu všech sídel podél řeky Dyje až po soustavu vodních nádrží Nové Mlýny) Protipovodňová opatření obcí na Pohořelicku Protipovodňová opatření Podhradí nad Dyjí Protipovodňová opatření Znojmo 	

5.3.5 Opatření 3.6: Zajištění udržitelného zásobování a využívání energií

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zajistit udržitelné zásobování a využívání energií 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Snižování energetické náročnosti budov v majetku kraje Zvyšování efektivního hospodaření s energiemi 	<ul style="list-style-type: none"> Podpora adekvátního využívání místních podmínek a místních obnovitelných zdrojů energie Environmentální osvěta v oblasti energetických úspor
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení spolehlivosti přenosové a distribuční soustavy Budování chytrých sítí pro přenos elektrické energie Zvyšování energetické efektivity průmyslových a zemědělských podniků Snižování energetické náročnosti budov, které nejsou v majetku kraje Zvyšování efektivního hospodaření s energiemi v domácnostech 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: Jihomoravský kraj, krajské příspěvkové organizace, města a obce, domácnosti, průmyslové a zemědělské podniky 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Infrastruktura, indikátory Poměr energie vložené do sítě a energie využitě odběrateli v kraji, Podíl výroby energie z obnovitelných zdrojů v kraji ku celkové spotřebě energie v kraji 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, SR ČR, Jihomoravský kraj 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Celé území Jihomoravského kraje, v případě strategického záměru „výstavby teplovodu z Dukovan do Brna“ území dotčených obcí 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Výstavba teplovodu z Dukovan do Brna 	

(Pozn.: Jednotlivé aktivity mají vazbu na Územně energetickou koncepci Jihomoravského kraje)

5.4 Priorita 4: Dlouhodobá životaschopnost znevýhodněných částí kraje

Tato priorita je jako jediná ze 4 priorit SRJMK primárně vymezena územně, a to jako soubor opatření zaměřených na zvýšení a dlouhodobé zajištění vitality znevýhodněných částí kraje. Na úrovni SRJMK jsou znevýhodněné části kraje vymezeny obecně jako všechna území mimo brněnskou aglomeraci, která je považována za širší centrum kraje. Znevýhodněné části kraje jsou tedy chápány široce jako množina regionů zasažených různými problémy a „znevýhodněními“. Zahrnují tedy regiony strukturálně postižené, hospodářsky slabé či výrazně periferní. Případné detailnější územní vymezení a typologie těchto regionů je úkolem Programů rozvoje Jihomoravského kraje, tedy implementačních plánů pro implementaci SRJMK zpracovávaných v pravidelných čtyřletých cyklech. Za základ pro vymezení znevýhodněných oblastí kraje lze vzít buď syntetický ukazatel využívaný nyní pro vymezení disparitních oblastí v Programu rozvoje Jihomoravského kraje, nebo navrhnout jiný, který bude vymezovat znevýhodněné části kraje ve vztahu k průměrným hodnotám za celý kraj. Příslušný ukazatel je vhodné sledovat v ročních intervalech.

Jihomoravský kraj dlouhodobě prosazuje politiku posilování vnější konkurenceschopnosti prostřednictvím růstu centra. Znevýhodněné části kraje se do popředí krajské politiky dostávají až v posledních letech, a to v reakci na jejich prohlubující se zaostávání za nejrozvinutějšími částmi kraje zpravidla spojené se stárnutím či odchodem obyvatel, strukturálním postižením a nízkou inovační schopností místní ekonomiky, slabou kompetencí a zkušeností místních subjektů, infrastrukturní podfinancovaností nebo s nedostatky v péči o krajinu a jejím využití. Protože Jihomoravský kraj usiluje o dlouhodobě udržitelný rozvoj svého území, jehož důležitým předpokladem je i územní rovnoměrnost (resp. zeslabení územní nerovnoměrnosti), je životaschopnost znevýhodněných částí kraje formulována jako jedna ze 4 priorit SRJMK 2020.

Prioritu a opatření v ní obsažená obsahují především nástroje pro stimulaci místního rozvoje, zajištění adekvátní vybavenosti území a udržitelného stavu a využití krajiny. Nástroje stimulace místního rozvoje se týkají především kapacity, kvality a kompetence místní správy a konkurenceschopnosti místních podnikatelů. Vybavenost území zahrnuje efektivní zajištění adekvátní občanské a infrastrukturní (dopravní, technické) vybavenosti území. Optimální využití krajiny znamená především stabilizaci zemědělské výroby i mimoprodukčních funkcí zemědělství a dlouhodobou péči o krajinu jako základní zdroj pro veškeré aktivity v území. V těchto intencích jsou pro naplnění priority zvolena tato opatření:

- 4.1 Zachování dostupnosti veřejných služeb
- 4.2 Posílení kvality a kompetence místní samosprávy a místních iniciativ
- 4.3 Rozvoj podnikatelských aktivit
- 4.4 Modernizace infrastruktury
- 4.5 Zemědělství a péče o krajinu

5.4.1 Opatření 4.1: Zachování dostupnosti veřejných služeb

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zajistit adekvátní a ekonomicky udržitelnou vybavenost území veřejnými službami 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zmapování vybavenosti území, dostupnosti jednotlivých služeb a potřeb území (tj. definování standardů dostupnosti veřejných služeb v území) Návrh optimalizace veřejných služeb a zajištění potřebných jednání s participujícími subjekty 	<ul style="list-style-type: none"> Dílčí úpravy ve veřejné dopravě s ohledem na změny ve vybavenosti území službami
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Reformy na národní úrovni ve smyslu posílení příjmů regionálních center a pozice těchto center při „správě svěřeného území“ Zachování dostupnosti služeb s cílem udržet nebo zvýšit jejich prostorovou a časovou dostupnost při zachování nákladů (možnosti sloučení provozoven vybraných služeb, využití komerčních provozoven apod.) Rozšíření využití IT při poskytování veřejných služeb 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: poskytovatelé veřejných služeb v oblasti školství, zdravotnictví, sociální sféry a telekomunikací (příspěvkové organizace, neziskové organizace apod.), místní podnikatelé, RRAJM 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Technologická připravenost, indikátor % obecních úřadů v kraji umožňujících občanům přístup k internetu ve svých prostorách Podíl správních obvodů obcí s rozšířenou působností vybavených všemi základními veřejnými službami (MŠ, ZŠ, SŠ, ordinace praktického lékaře, domov pro seniory, domov s pečovatelskou službou) na celkovém počtu správních obvodů ORP 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Města a obce, Jihomoravský kraj, poskytovatelé veřejných služeb 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Znevýhodněné části kraje s důrazem na regionální centra 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Stanovení základních potřeb území pro zajištění kvality života obyvatel a zmapování současného stavu vybavenosti území 	

(Pozn.: Veřejnými službami se myslí služby v oblasti telekomunikací, zdravotnictví, vzdělávání, sociální služby, složky integrovaného záchranného systému i základní komerční služby.)

5.4.2 Opatření 4.2: Posílení kvality a kompetence místní samosprávy a místních iniciativ

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit kvalitu a kompetenci místní samosprávy jako základního předpokladu a současně nástroje řešení problému zaostávání znevýhodněných částí kraje 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zpracování potřebných analýz a strategií pro jednotlivé znevýhodněné části kraje Zvýšení kompetence zástupců místních samospráv (semináře, workshopy apod.) Zapojení zástupců místních samospráv do diskusí na úrovni kraje, posílení vzájemné komunikace (v rámci pracovních skupin, komisí apod.) „Technická pomoc“ zástupcům místní samosprávy (regionální manažeři zajištění a vyškolení krajem, resp. RRA JM, systematický informační servis ze strany kraje, poradenství apod.) ve vazbě na činnost MAS 	<ul style="list-style-type: none"> Přenos know-how mezi místními samosprávami a partnerskými subjekty v jiných krajích a zemích
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Aktivizace a zapojení subjektů do činnosti MAS a obdobných místních iniciativ 	
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: mikroregionální sdružení, místní akční skupiny, Sdružení obcí a měst jižní Moravy, města a obce, RRAJM 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Počet regionálních manažerů v území 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, města a obce, mikroregionální sdružení, Jihomoravský kraj 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Znevýhodněné části kraje 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Ustavení sítě regionálních manažerů pro rozvoj území (mikroregiony) Vyhodnocení (resp. definování) rozvojových center v znevýhodněných oblastech kraje 	

5.4.3 Opatření 4.3: Rozvoj podnikatelských aktivit

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšit konkurenceschopnost místních podnikatelů a jejich napojení na vnější trhy a rozšířit nabídku pracovních příležitostí 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zapojení podnikatelů do aktivit kraje v oblasti inovační politiky vč. využití výsledků a zkušeností působení JIC (ve vazbě na opatření 1.1 a 1.2) Zapojení podnikatelů do aktivit kraje v oblasti marketingu, např. obchodní mise, společná účast na veletrzích, podpora exportu a vstupu na zahraniční trhy (ve vazbě na opatření 1.3) 	<ul style="list-style-type: none"> „Technická pomoc“ místním podnikatelům (informační servis, poradenství při marketingu, metodická pomoc a poradenství při vytváření produktů cestovního ruchu apod.)
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Podpora drobného podnikání a sebezaměstnávání fyzických osob Využití nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti Iniciace sdružování podnikatelů a posilování role podnikatelské samosprávy jako reprezentativního zástupce podnikatelů Podpora využití MAS a obdobných iniciativ v místním ekonomickém rozvoji Podpora změn adres sídel podnikatelských subjektů do místa provozovny Podpora udržení kvalifikované pracovní síly a aktivity vedoucí případně k návratu kvalifikovaných pracovníků, kteří region kvůli nedostatku pracovních příležitostí opustili Iniciace revitalizace brownfields po zemědělské a průmyslové výrobě na podporu malého a středního podnikání Využití léčebných zdrojů v kraji k lázeňským účelům Využití potenciálu kulturního dědictví a tradic jižní Moravy pro rozvoj podnikání (mj. v oblasti cestovního ruchu) 	<ul style="list-style-type: none"> Zajištění informačních, poradenských a podpůrných služeb pro podnikatele prostřednictvím hospodářských komor
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: podnikatelské subjekty a podnikatelská samospráva, RRAJM, CCRJM, města a obce, mikroregionální sdružení, místní akční skupiny, Sdružení obcí a měst jižní Moravy 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Podíl počtu podnikajících fyzických osob a celkového počtu obyvatel ve věku 15-64 let 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj, města a obce, podnikatelské subjekty a sdružení, JIC 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Znevýhodněné části kraje 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Vytvoření sítě podnikatelských inkubátorů v hlavních centrech znevýhodněných částí kraje 	

5.4.4 Opatření 4.4: Modernizace infrastruktury

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Zkvalitnit napojení na regionální a nadregionální rozvojová centra a osy a infrastrukturní vybavenost měst a obcí 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Selektivní rekonstrukce a modernizace úseků silnic II. a III. třídy (s cílem zkvalitnění a zrychlení napojení jednotlivých znevýhodněných částí kraje na páteřní silniční síť a rozvojová centra) Realizace obchvatů významných sídel zejména na silnicích II. třídy Zvyšování regionální mobility prostřednictvím připojení sekundárních a terciárních uzlů k infrastruktuře sítě TEN-T 	
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Rekonstrukce a modernizace vybraných úseků regionální železniční sítě Zkvalitnění a zlepšení vybavenosti přestupních uzlů veřejné dopravy (IDS) Zvýšení vybavenosti sídel datovými sítěmi Zkvalitnění infrastruktury vodní dopravy pro turistické účely (zajištění splavnosti, přístaviště, plavební komory apod.) 	<ul style="list-style-type: none"> Modernizace a zvýšení bezpečnosti na cyklistických trasách a stezkách Selektivní modernizace sítí, zejména vodovodů, kanalizace a veřejného osvětlení
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: správci dopravních komunikací (ŘSD, SÚS JMK) a sítí, města a obce, mikroregionální sdružení, Sdružení obcí a měst jižní Moravy, SŽDC, ČD a.s., Povodí Moravy, Bařův kanál o.p.s. 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Index konkurenceschopnosti: pilíř Infrastruktura, indikátory Podíl obyvatel žijících v domech napojených na veřejnou kanalizaci, Délka silnic 2. – 3. třídy opravených v posledních 3 letech na celkové délce těchto silnic v kraji Podíl obcí s plynofikací v celé obci na celkovém počtu obcí 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> SF EU, stát (SFDI, MMR), Jihomoravský kraj, správci sítí, města a obce 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Znevýhodněné části kraje s důrazem na oblasti ležící dále od rozvojových center a os 	
Strategické projektové záměry	<ul style="list-style-type: none"> Prodloužení plavby na Bařově kanálu po soutok Morava/Dyje Modernizace silnic II. třídy: <ul style="list-style-type: none"> II/374 Cetkovice II/400 Přeskače II/398 Mikulovice II/408 průtahy obcemi 	

(Pozn.: Průběžná údržba a rekonstrukce vozovek není předmětem této strategie a je považována za provozní činnost.)

5.4.5 Opatření 4.5: Zemědělství a péče o krajinu

Cíl opatření	<ul style="list-style-type: none"> Stabilizovat krajinu s ohledem na její produkční funkci i z hlediska jejích přírodních hodnot a zvýšit udržitelnost, konkurenceschopnost a image zemědělství a potravinářství jako strategických odvětví z hlediska místní ekonomiky i péče o krajinu 	
Oblasti intervence	Zásadní	Ostatní
Přímé	<ul style="list-style-type: none"> Zapojení podnikatelů do aktivit kraje v oblasti inovační politiky a marketingu Podpora inovativního podnikání v oblastech využitelných v zemědělství Osvěta / posílení dobrých praxí v péči o charakter krajiny a kulturního dědictví 	
Nepřímé	<ul style="list-style-type: none"> Ochrana zemědělského a potravinářského trhu ze strany státu Podpora regionální zemědělské produkce a jejího zpracování regionálním potravinářským průmyslem Iničiací sdružování podnikatelů v zemědělství a potravinářství a posílení role podnikatel. samosprávy Podpora zemědělské výroby pro nepotravinářské (např. energetické) účely Rozšiřování mimoprodukčních funkcí zemědělství a navazujících odvětví (agroturistika, ekoturistika, vinařská turistika apod.) pro rozvoj podnikání Zvýšení zemědělské produkce Rozšíření ekologicky obhosp. zemědělské půdy Ochrana ZPF (např. zásadní zdražení záboru ZPF na celostátní úrovni) Revitalizace melioračních zařízení Zvyšování retenční schopnosti krajiny (rybníčky, mokřady, zalesnění) Využití zemědělské půdy bez aktuálního využití pro stabilizaci krajiny (zalesnění, přírodě blízké ekosystémy, prvky ÚSES, významné krajinné prvky) Revitalizace zemědělských brownfieldů a sanace ekologických zátěží Ochrana lokalit přirozené akumulace vod Údržba drobných památek v krajině 	<ul style="list-style-type: none"> Rozšíření využívání místních čerstvých zemědělských a potravinářských produktů místními obyvateli a návštěvníky regionu (ve vazbě na rozvoj agroturistiky, vinařské turistiky apod.) Jednání mezi vlastníky zemědělské půdy a zemědělských objektů ohledně jejich využití Jednání mezi vlastníky nevyužívané zemědělské půdy týkající se možností jejího využití Využití technických nástrojů k zamezení eroze Využití sedimentů z vodních toků a nádrží pro zvýšení bonity zemědělské půdy a retenční schopnost krajiny
Nositel(é)	<ul style="list-style-type: none"> Jihomoravský kraj Participující subjekty: podnikatelské subjekty v oblasti zemědělství, podnikatelská samospráva, významnější města, Sdružení obcí a měst jižní Moravy, JIC, CCRJM, Povodní Moravy, Lesy ČR, Ministerstvo zemědělství, orgány ochrany přírody a krajiny, neziskové organizace v oblasti ochrany přírody a krajiny, Mendelova univerzita 	
Ukazatel(e)	<ul style="list-style-type: none"> Podíl ekologicky stabilních ploch na celkové rozloze kraje Nově zalesněné plochy Objem zemědělské produkce 	
Finanční zdroje	<ul style="list-style-type: none"> Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí, SFŽP, orgány ochrany přírody a krajiny, JM kraj, podnikatelské subjekty a sdružení, Vinařský fond, zemědělská politika EU 	
Územní dopad	<ul style="list-style-type: none"> Znevýhodněné části kraje, zejména oblasti s vysokou kvalitou zemědělské půdy nebo vysokým podílem zemědělské půdy na celkové rozloze 	
Strategické projektové záměry		